

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN, WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 26 JULI 1950

No. 1733

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).
Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	591
Sommaire, summaries	591
Internationale prijs- en loonverschillen door Prof. G. Brouwers	592
Vormt de landbouw een struikelblok voor de verwezenlijking van de Benelux? door Prof. Dr J. Horring	594
Ontwikkeling van de Belgische metaalverwerkende nijverheid sedert het einde van de oorlog en de vooruitzichten door L. Bekaert	597
Nogmaals de Rijksdienst voor het Nationale Plan door Dr P. G. Knibbe	600
Ingezonden stukken:	
De woningverdeling door Ir H. C. Wesseling met naschrift van Ir J. S. van Nouthuis	602
Aantekening:	
De Britse staalindustrie en het plan Schuman	602
Internationale notities:	
Diepzee-boringen door F. S. Noordhoff	604
Een Russische dumpingpoging ten koste van het Oostelijk blok?	604
Geld- en kapitaalmarkt	604
Grafieken:	
Aantal verloren arbeidsdagen door werkstakingen en uitstijtingen in Nederland	605
Statistieken:	
Bankstaten	605
Overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen	606
Stand van 's Rijks Kas	607
Schattingen van de wereldsuikeroogst	607

IN VROEGER DAGEN

reisde men met de trekschuit of diligence. Thans, in onze dagen, gaat dat anders. Door de enorme ontwikkeling van het verkeer is er zeer veel veranderd. Ook in het toerisme. „Vroeger beoordeelde men een land naar hetgeen men van dag tot dag opmerkte in stad en dorp, bij menschen en volk. Men peilde rustig aard en stemming van allen en alles in kalme beschouwing. Men bezocht een vrij eng gebied en bracht daar dan den steun van zijn bezoek”, schreef Mr J. Linthorst Homan in de zomer van 1936.

Verre landen zijn er tegenwoordig nagenoeg niet meer. Luisterend naar de roepstem van het buitenland om de bezienswaardigheden aldaar te komen aanschouwen, zouden vele mensen van onze dagen gaarne daaraan zoveel mogelijk gehoor willen geven. Sommigen zouden zelfs daarbij, liefs met forse dagreizen, in een kort tijdsbestek dwars door een continent willen trekken.

Dit, terwijl toch ook ons eigen land zo rijk is aan historische plekjes, en gelegenheid te over biedt voor het doorbrengen van een rustige vakantie. „What is this life if, full of care, we have no time to stand and stare”, vroeg William Henry Davies.

Herinnerd zij dan aan het warme pleidooi van Prof. Polak ter aanmoediging en bevordering van het nationaal tourisme: „Van de Nederlanders, die in Zwitserland hebben gereisd, hebben verreweg de meeste de Vierwaldstättersee bevaren en rondgereden. Zij hebben aldaar enige van de historische of legendarische plekken van de vrijheidsstrijd der centrale kantons bezocht: de Rütli, de markt te Altdorf, de Tellsplatte en de hohle Gasse bij Küsnacht. Een gevoelige snaar van hun gemoed heeft meegetrild met de romantiek van deze opstand, waartoe één enkele nietsontziende durver de stoot gaf, welke duizenden wanhopigen bewoog, de niet meer te stuiten kracht van de vrijheidsoorlog te ontwikkelen.

Hoeveel Nederlanders hebben de historische plekken bezocht van de vrijheidsstrijd van hun eigen volk? Die strijd is niet minder romantisch dan die van de Zwitsers en de herdenking ervan moet den Nederlander nog veel dieper aangrijpen, want het was hier ons eigen volk, dat zich in de ongelijke strijd op leven en dood waagde. Welk een waagstuk verrichtten die luttele Watergeuzen en die enkelingen als Jan Koppesok en Rochus Meeuwiszoon, toen zij de stoot gaven tot onze eigen vrijheidsoorlog! Maar hoeveel van de wekelijkse uitstapjes van de zo talrijke automobilisten, hoeveel van de zomer-, Paas- en Pinksterreises gelden Den Briel?

Honderdduizenden Nederlanders bezochten het graf van Napoleon, het graf van Karel de Grote, de grafkelder van de Habsburgers. Wie van hen heeft ook het graf en de stervensplek van onzen groten Zwijger bezocht? Of de monumenten, opgericht ter ere van zijn broeders, daar waar zij hun bloed gaven aan ons volksbestaan?

Talrijke Nederlanders bezochten de Wartburg, Fontainebleau, de Tower, de Conciergerie en zoveel andere gebouwen, die in de geschiedenis van andere landen een rol hebben gespeeld. Hoeveelen bezochten het slot Loevestein, dat en aan het begin, en aan het eind van onze geweldige strijd om het bestaan en onze verwonderlijke opbloei in zestiende en zeventiende eeuw, zulk een grote rol speelde in de nationale geschiedenis?

Men denkt niet aan onze historische plekken gronds... Men moet (de touristen) eraan herinneren, dat die gedenkplaatsen er zijn en welke plaats zij in onze vaderlandse geschiedenis innemen” („E.-S.B.” van 1 Juli 1936).

„A poor life this if, full of care, we have no time to stand and stare” antwoordde Davies en wij zeggen het hem na.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

BEWINDVOERING EN EXECUTEEL

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

K. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingem
Amsterdam (alleen Assurantie)

Groothandel

DEZE WEEK:

Agrarisch Exportnummer van het Netherlands Trade Bulletin

- ★ Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes en aanbiedingen van binnen- en buitenland. Plaats voor export een aanbieding in de rubriek TRADE OPENINGS.

Abonnementsprijs f 15.— per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS — SCHIEDAM

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 31 Juli a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

ROTTERDAMSCH BANK

DOCUMENTAIRE
ACCREDITIEVEN
INCASSEERINGEN
OP BINNEN- EN
BUITENLAND

250 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants
Schiedam

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommellin

Amsterdam-Z. Tel. 25410
Corns v. d. Lindenstraat 22
Verzekeringadviseurs.

LOD. S. BEUTH

specialist Gezins- en Oude-
dagsverzorging.

Adviezen inzake:

Pensioen-voorzieningen voor
Staf en Personeel.

Organisatie Bedrijfs- en Onder-
nemingspensioenfondsen.

Aanvulling en normalisatie van
bestaande regelingen.

BELASTINGCONSULTATIEBUREAU A. L. F. LEVERINGTON

Medewerkers:

E. J. de Boer, Oud-Insp. d. Bel.

D. Sweepe, Oud-Ontv. d. Bel.

Mr. Dr. N. J. Feldmann, Bel. jur.

N. A. Schol, Cand. Notaris.

Amsterdam:

1e Heimersstr. 95 - Tel. 85508

Haarlem:

Ged. Oude Gr. 11 B - Tel. 12468

ADVERTEER
IN DE
ESB

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

World wide circulation

Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

LONDON: 51, CANNON STREET, E.C. 4

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Prof. G. Brouwers, Internationale prijs- en loonverschillen.

De liberalisatiepolitiek en daarmee de integratie van Europa staat niet alleen voor de monetaire hindernis, maar ook voor die van de onderlinge prijs- en loonverschillen. De E.P.U. is een belangwekkende start voor het nemen van de eerste hindernis; het nemen van de tweede stuit nog op grote moeilijkheden. Terwijl men aan de ene kant door multilateralisatie de handel vrij wil maken, houdt resp. legt men hem aan de andere kant met tariefpolitieke en andere middelen weer aan banden om allerlei nationale belangen te beschermen. Men wil twee dingen, die in feite niet verenigbaar zijn: de schepping van een evenwichtige Europese economie en het onveranderd behoud der nationale economieën. Een reële integratie van Europa is praktisch nauwelijks mogelijk, indien men daarbij als uitgangspunt de monetaire zelfstandigheid der afzonderlijke Europese naties blijft nemen. Men moet ze ontheffen van de plicht hun economische zelfstandigheid alleen te behoeden en dus hun deviezenschat te sparen. Van alle nationale krachten moeten de deviezenreserves het eerst worden gepoold.

Prof. Dr J. Horring, Vormt de landbouw een struikelblok voor de verwezenlijking van de Benelux?

De regeling vervat in het protocol van 9 Mei 1947 heeft goed gewerkt in de overgangstoestand. Het is mogelijk, dat deze regeling nog niet geheel kan worden gemist. Een blijvend element in de economische unie behoeft het stellig niet te worden. Daarvoor zijn er fundamenteel te weinig verschillen tussen de positie van de Belgische en de Nederlandse landbouw. In plaats van de nationale regeling, waarvoor het protocol gelegenheid biedt, zal men evenwel tot Benelux-regelingen moeten komen voor een beheersing van de markten van die producten, die door gebrek aan evenwicht tussen vraag en aanbod de rendabiliteit van de landbouw in het Benelux-gebied in gevaar brengen.

L. Bekaert, Ontwikkeling van de Belgische metaalverwerkende nijverheid sedert het einde van de oorlog en de vooruitzichten.

De na-oorlogse ontwikkeling van de metaalverwerkende nijverheid in België kan, algemeen beschouwd, in drie perioden worden verdeeld: 1. de jaren 1945-1946: periode van wederaanpassing en bevrediging van de binnenlandse vraag; 2. de jaren 1947-1948: periode van „full employment” en uitgebreide export; 3. het jaar 1949: periode van teruggang der bedrijvigheid. Deze verschillende fasen worden in dit artikel onder de loupe genomen. In 1949 lag het volume van de bestellingen ongeveer 25 tot 30 pCt onder het normale. Het is waarschijnlijk, dat de bestellingen verder zullen dalen, met een maximum van 5 tot 10 pCt. Schr. voorziet, dat in 1950 het dieptepunt van de teruggang zal worden bereikt en dat men tegen het einde van het jaar de eerste symptomen van een herlevende bedrijvigheid zal kunnen waarnemen. Opgemerkt wordt, dat de Overheid een dergelijk conjunctuurbeloop ten eerste kan ondersteunen.

Dr P. G. Knibbe, Nogmaals de Rijksdienst voor het Nationale Plan.

In aansluiting op zijn beschouwingen in „E.-S.B.” van 7 en 14 Juni jl., maakt schr. in dit artikel nog enkele opmerkingen n.a.v. de tijdens de mondelinge behandeling van het wetsontwerp Voorlopige Regeling inzake het Nationale Plan en Streekplannen in de Tweede Kamer nieuw aangevoerde argumenten ter verdediging van dit ontwerp. Schr. betoogt, dat hiermede niet is ontkomen aan de klem van het hoofdbezwaar, dat z.i. tegen het vastleggen van deze bezettingsregeling in een goede Nederlandse wet moet worden gemaakt, nl. dat dit wetsontwerp geheel overbodig is, omdat de bevoegdheden, welke het schenkt, in wezen reeds bestaan.

SOMMAIRE.

Prof. G. Brouwers, La différence entre les prix et les salaires sur le plan international.

Une intégration réelle de l'Europe n'est pratiquement possible lorsqu'on s'obstine à prendre comme point de départ l'indépendance monétaire des nations européennes prises individuellement. L'on doit relever les nations de l'Europe occidentale de l'obligation qu'ils ont de protéger leur indépendance économique et de sauver leurs avoirs en devises. Ce sont les réserves monétaires qu'il convient de verser dans un pool avant toutes autres ressources nationales.

Prof. Dr J. Horring, L'agriculture, empêche-t-elle la réalisation de Benelux?

L'arrangement, inclus dans le protocole du 9 mai 1947 ne doit nullement devenir un élément permanent dans l'Union Economique. Il y a pour cela trop peu de différences fondamentales entre la position des agriculteurs belge et néerlandaise. Pour tenir la main aux marchés il conviendrait cependant, d'en arriver à un arrangement réciproque au profit de tous produits qui par suite d'un déséquilibre entre l'offre et la demande, compromettent le rendement de l'agriculture dans les pays Benelux.

L. Bekaert, Le développement de l'industrie belge des fabrications métalliques depuis la fin des hostilités et les prévisions.

En 1949 le volume des commandes se situait en dessous de 25 à 30 % de la normale. L'auteur prévoit que l'année 1950 accusera le point le plus bas de ce recul et qu'à la fin de cette année l'on apercevra les premiers symptômes d'un redressement.

Dr P. G. Knibbe, Une fois de plus: le Service Public du Plan National.

Il s'agit de quelques remarques relatives aux discussions à la 2me Chambre du projet de loi „Réglementation provisoire du plan national et des plans régionaux”.

SUMMARIES.

Prof. G. Brouwers, International price and wage-differences.

Real European integration is hardly practicable on the basis of monetary independence of the separate European states. The Western European nations should be exempted from the obligation of protecting their economic independence and saving their reserves of foreign exchange. The latter should be pooled first of all.

Prof. Dr J. Horring, Does agriculture stand in the way of the realization of Benelux?

The regulation contained in the protocol of May 9th 1947 need not become a permanent element in the economic union. Fundamentally there is little difference between the agricultural position of Belgium and that of the Netherlands. Rules will have to be laid down, however, for marketing those products which, owing to disequilibrium between supply and demand, would jeopardize the remunerativeness of agriculture in the Benelux area.

L. Bekaert, The Belgian metal working industry — post-war development and prospects.

In 1949 the volume of orders was about 25/30 per cent. below normal. The writer foresees that the lowest level of activity will be reached in 1950 and that the first signs of recovery will be noticeable towards the end of the year.

Dr P. G. Knibbe, Once more the Government Service for the National Plan.

Some remarks in connection with the discussions in the Second Chamber of the bill governing the Provisional Regulation with regard to the National Plan and District Plans.

INTERNATIONALE PRIJS- EN LOON- VERSCHILLEN.

1. Het feit, dat de prijzen en lonen in verschillende landen niet gelijk zijn, is volstrekt normaal. Het is een rechtstreeks gevolg van een tweede feit: het niet volledig beweeglijk zijn van de productiefactoren, met name de arbeid. De grensproductiviteit is dientengevolge niet overal gelijk en aldus ontstaan loonverschillen. In landen met gunstige productie-omstandigheden als gevolg van bijv. geografische ligging, natuurlijke rijkdommen of kapitaalbezit, zijn de lonen dan ook relatief hoog. Voor zover de productie — en hetzelfde geldt uiteraard voor andere vormen van economische bedrijvigheid — loonintensief is, resulteren hieruit relatief hoge prijzen. Behoudens in die bedrijfstakken, waar de hogere loon- en daarmee samenhangende kosten door voordelige productiemethoden worden gecompenseerd. Aangezien niet slechts de productiefactoren doch ook de producten zelf door een reeks meer of minder natuurlijke factoren niet onbeperkt beweeglijk zijn, worden de prijsverschillen slechts gedeeltelijk door de internationale concurrentie opgeheven en vindt ook uit dezen hoofde geen optimale arbeidsverdeling over de wereld plaats. Nationale en zelfs regionale prijs- en loonniveaux ontstaan, waartussen wel een zeker verband bestaat, doch die als gevolg van de betrekkelijke starheid, welke het economisch verkeer eigen blijkt te zijn, steeds zekere verschillen blijven vertonen.

Deze verschillen zijn uiteraard voortdurend aan verandering onderhevig. Door verschillen in het tempo hunner ontwikkeling — meer of mindere industrialisatie, verkeers-techniek, enz. — ook door staatkundige veranderingen wijzigt zich de economische positie der landen en daarmee ook de relatieve hoogte van hun prijs- en loonniveau. Verschillen in het conjunctuurverloop hebben soms op kortere termijn een analoog effect.

Hoe vrijer nu de internationale handel hoe sterker de tendentie der nationale prijs- en loonniveaux zich naar elkaar toe te bewegen, zij het dat bepaalde en soms belangrijke verschillen zich toch steeds handhaven. Naarmate de internationale handel echter wordt gebonden, worden de verschillen niet slechts geconserveerd, zij worden verscherpt omdat het egalisatieproces, dat met een betrekkelijk vrije uitwisseling van goederen en diensten gepaard gaat, wordt verhinderd zich uit te werken.

2. In het betrekkelijk korte bestek der afgelopen tien jaren hebben zich een reeks economische en staatkundige verschuivingen voltrokken, die de economische positie van verschillende landen diepgaand hebben gewijzigd. Dit feit gecombineerd met een door de oorlog geaccentueerde conjunctuurbeweging heeft niet nagelaten de nationale prijs- en loonniveaux in verhouding tot elkaar sterk te beïnvloeden. Deze economische ontwikkeling is evenwel doorkruist door een tweede proces. Gedurende de economische afsluiting der veertiger jaren zijn als gevolg van schaarste, monetaire chaos en politieke machtsverschuivingen prijs- en loonverhoudingen ontstaan, die bij de reële economische positie der landen op de basis van een enigszins normaal internationaal ruilverkeer niet passen. Terwijl de rigoreuze beperking van de internationale handel op zichzelf reeds de afstand tussen de nationale prijs- en loonniveaux heeft gewijzigd en vergroot, zijn de tegenstellingen door nieuw ontstane machtsposities met veelal grote politieke invloed nog verscherpt. De liberalisatie van het handelsverkeer en de vorming van één Europese markt stuit dus niet slechts op toch reeds sterk gewijzigde concurrentieverhoudingen, zij brengt bovendien een aantal min of meer kunstmatige machtsposities in gevaar. Het herstel van de internationale handel zal immers onvermijdelijk de aanpassing van vele prijzen en lonen met zich moeten brengen.

De liberalisatiepolitiek en daarmee de integratie van Europa staat dan ook niet alleen voor de monetaire hin-

dernis, zij staat bovendien voor die van de onderlinge prijs- en loonverschillen. De Europese Betalings Unie is een belangwekkende start voor het nemen van de eerste hindernis, het nemen van de tweede echter stuit nog op grote moeilijkheden. Het zijn o.a. deze moeilijkheden, die bij de jongste besprekingen te Parijs een integrale liberalisatie hebben belet. Terwijl men aan de ene kant door multilateralisatie de handel vrij wil maken, houdt resp. legt men hem aan de andere kant met tariefpolitieke en andere middelen weer aan banden om nationale belangen van velerlei soort te beschermen. Het is duidelijk, dat aldus de economische integratie van Europa naar een onzekere toekomst wordt verschoven en de verkregen liberalisatie voorshands op een wankel basis staat.

Tegenover elkaar staan de universele wens tot een economische en politieke eenheid van Europa te komen en de vrees der naties de in menig opzicht kunstmatige structuur van hun economisch leven bloot te stellen aan onbeperkte concurrentie. Men wil twee dingen, die in feite niet verenigbaar zijn: de schepping van een evenwichtige Europese economie en het onveranderd behoud der nationale economieën.

Belangwekkende pogingen worden ondernomen deze kwadratuur van de cirkel op te lossen door de integratie van Europa niet via een algehele openstelling der grenzen, doch bedrijfstakgewijze tot stand te brengen. Deze integratie der bedrijfstak komt in het wezen der zaak hierop neer, dat de concurrentievoorwaarden in grote trekken gelijk worden gemaakt. Het is daarbij niet de bedoeling, dat inefficiënte bedrijven in stand worden gehouden. De prijsvorming zal moeten plaatsvinden op basis van de kostprijzen der efficiënte bedrijven. In de overgangperiode, waarin de algemene productievoorwaarden als bijv. de lonen zoveel mogelijk gelijk moeten worden gemaakt en kunstmatige elementen, die de prijsvorming beïnvloeden, dienen te worden verwijderd, zal men in bedrijven, waar de techniek ten achter is gebleven, de nodige verbeteringen moeten aanbrengen of men zal ze buiten werking moeten stellen. De middelen daartoe zullen moeten worden verkregen uit de schatkist der betrokken landen of door tijdelijke heffingen van de meer efficiënte bedrijven. Gedurende deze overgangperiode zullen dus prijs- en eventueel productieregelingen moeten gelden, teneinde een geleidelijke aanpassing aan de nieuw te creëren concurrentieverhoudingen mogelijk te maken. Daarna zal in het algemeen de toestand van vrije concurrentie weer in werking kunnen treden.

De plannen langs deze weg de integratie van Europa tot stand te brengen zijn nog niet compleet en slechts op een beperkt gebied enigermate uitgewerkt. Uitvoering op grotere schaal zal nog veel voorbereiding eisen en talrijke weerstanden zullen daarvoor moeten worden overwonnen. Dit behoeft ons niet te ontmoedigen. De eenmaking van Europa is van zo vitaal belang voor het voortbestaan der Westerse maatschappij, dat moeite noch bezwaren groot genoeg kunnen zijn om dit doel te bereiken.

De vraag rijst echter, of de opheffing der internationale prijs- en loonverschillen ter gelijkmaking van de concurrentievoorwaarden in de verschillende bedrijfstakken niet in strijd komt met het principe de integratie van Europa te bewerkstelligen op de basis van het economisch en monetair evenwicht der nationale economieën. De verschillen in prijs- en loonniveau immers zijn niet slechts het onvermijdelijke gevolg van de verschillen in economische kracht der afzonderlijke landen, voor de volkshuishoudingen, die in relatief ongunstige omstandigheden verkeren, zijn zij zelfs essentieel om een verstoord economisch evenwicht te herstellen en het welvaartspeil te verhogen. De landen, welke ruilvoet ongunstig is en die dus goedkoop moeten produceren om zich in de internationale handel te handhaven, moeten over het geheel genomen lagere prijzen en lonen hebben. Gelijkmaking der internationale concurrentievoorwaarden maakt het deze landen uiterst moeilijk in de

huidige tijd van niet-sluitende betalingsbalansen hun evenwicht te hervinden, hetgeen de primaire voorwaarde is voor het functioneren van het juist ontworpen multilaterale betalingssysteem. Wat aan de ene kant met het oog op de integratie van Europa wordt gewonnen, wordt aan de andere kant weer verloren. Voor zover deze integratiepogingen bedrijfstakken betreffen, die voor de betalingsbalans grote betekenis hebben, kunnen zij zelfs funest zijn. Aldus worden landen, die door bepaalde oorzaken in een ongunstige monetaire positie zijn komen te verkeren, welke positie zij slechts kunnen verbeteren door van hun met lage productiekosten werkende exportbedrijven het grootst mogelijke profijt te trekken, de dupe.

Er is echter een tweede punt. Zou de gelijkmaking der concurrentievoorwaarden inderdaad op basis van de kostprijzen der efficiënte bedrijven in Europa plaatsvinden, dan zou het bezwaar, dat hieraan voor de concurrentiemogelijkheid der landen met relatief lage prijzen en lonen verbonden is, beperkt kunnen blijven. Een 'zekere' stijging hunner productiekosten zou zich zonder twijfel voordoen, doch het gevaar hiervan voor hun monetaire positie zou misschien een redelijke prijs kunnen zijn voor het algemene Europese belang van een verdere vrijmaking van het onderlinge handelsverkeer. De prijs voor de anderen zou zijn het afbreken van bepaalde beschermde machtsposities door verlaging van prijzen en eventueel ook van lonen. Voor zover deze verlaging door technische verbeteringen geheel of ten dele overbodig zou kunnen worden gemaakt, zou de mogelijkheid ener dergelijke politiek met enig optimisme onder ogen kunnen worden gezien. Gevreest moet echter worden, dat dit veelal een zeer lange weg zal zijn. De neiging in de laatstbedoelde landen zal dus zeer groot zijn zowel hun prijzen als hun lonen op het bestaande peil te handhaven en de gelijkmaking der concurrentievoorwaarden op het hoogste niveau te doen plaatsvinden.

Wat de prijzen betreft zal men dit althans in theorie niet volledig doen. Men zal in gezamenlijk overleg de prijzen baseren op de kostprijzen van efficiënte bedrijven, rekening houdend met een redelijke vergoeding voor de in de bedrijfstak werkzame personen, zoals de meer en meer gebruikelijke term luidt. Wanneer men echter enige ervaring bezit met betrekking tot de prijsvaststelling op basis van theoretisch berekende kostprijzen, is er alle aanleiding hier met de grootste reserve tegenover te staan.

Men kan moeilijk aannemen, dat de betrokken landen, die gedurende lange tijd bepaalde bedrijfstakken, waarin vaak politieke invloeden hun grondslag vinden, tegen buitenlandse concurrentie hebben beschermd, aan een integratie zouden meewerken, die als consequentie of een meer of minder belangrijke verlaging van prijzen en lonen of een gedeeltelijke liquidatie van hun productie-apparaat met zich zou brengen. Indien zij daarbij al invloedrijke particuliere belangen voorbij zouden willen zien, dan zouden zij er toch zowel met het oog op hun betalingsbalans als hun werkgelegenheid niet toe overgaan. En een binnen afzienbare tijd te volvoeren grootscheepse rationalisatie zal financiële offers vragen, die met het oog alweer op hun monetaire positie bezwaarlijk van de in een ongunstige situatie verkerende landen zouden kunnen worden gevraagd. De conclusie kan geen andere zijn, dan dat een reële integratie van Europa praktisch nauwelijks mogelijk is; indien men daarbij als uitgangspunt de monetaire zelfstandigheid der afzonderlijke Europese naties blijft nemen.

3. Er zijn twee systemen door middel waarvan men de economische eenheid, of zoals wij tegenwoordig zeggen de integratie van Europa, kan trachten te verwezenlijken. Het ene is primair te streven naar het evenwicht in de betalingsbalansen der afzonderlijke landen onder gelijktijdige multilateralisatie van het handels- en betalingsverkeer. Is dit evenwicht bereikt, dan staat in beginsel niets de volkomen vrijheid van het onderling verkeer meer in de weg. Een vrij economisch verkeer zal de integratie van Europa krachtig bevorderen. Het zal weer een rationele

arbeidsverdeling in ons werelddeel mogelijk maken en de ene grote Europese markt zal de kans bieden de modernste productiemethoden tot ontwikkeling te brengen. Europa zal zijn vooraanstaande plaats op economisch gebied herkennen en ook politiek weer meetellen in de wereld. Uit de economische belangengemeenschap zal langzamerhand de politieke eenheid groeien en Europa zal weer, van zijn kracht en invloed zich bewust, een periode van vrede en welvaart tegemoet gaan.

Dit proces zal tijd kosten. Europa is van het rechte pad van de internationale vrijhandel afgedwaald en door een reeks van oorzaken is een eigen nationale structuur in de landen tot ontwikkeling gekomen. Slechts zeer geleidelijk zal men om schade voor velerlei belangen te voorkomen deze nationale structuren weer enigermate aan elkaar kunnen aanpassen. Door onvermoeid werken aan het eigen economisch evenwicht, door tegelijk intensief samen te werken aan de bevrijding van het internationale ruilverkeer en door het in gezamenlijk overleg overbruggen van nationale tegenstellingen zal stap voor stap de integratie naderbij worden gebracht. Als bekroning zal aan het eind tenslotte ook de monetaire eenheid kunnen worden verkregen. Een Europese valuta zal het symbool zijn der gemeenschap van belangen. Het resultaat van een realistisch beleid, dat weet dat de bomen niet tot in de hemel groeien, doch rekening houdend met het praktisch bereikbare, met de benen vast op de grond naar het einddoel streeft.

Dit realistisch idealisme echter ziet een kardinaal punt over het hoofd. En wel het feit, dat de economische ontwikkeling gedurende het grootste deel van de achter ons liggende helft der twintigste eeuw precies in de omgekeerde richting is gegaan. Weinig dingen waren pathetischer dan de vruchteloze bezwingelingen van de Internationale Kamer van Koophandel tot opheffing van tarieven en andere handelsbelemmeringen in de periode tussen de beide wereldoorlogen. Terwijl de noodzaak tot politieke samenwerking voortdurend groeide, verwijderden de staten zich economisch steeds meer van elkaar en verscholen zij zich achter hoge barrières. Momenteel zijn de tegenstellingen groter dan zij waarschijnlijk ooit zijn geweest. Het is een vreemdsoortig realisme, dat voor de tweede helft van de twintigste eeuw een omgekeerde bevinging en een andere mentaliteit verwacht. De feiten wijzen integendeel in de richting ener verscherpte voortzetting van de ontwikkeling, die zich in de achter ons liggende decennia heeft voltrokken¹⁾.

Het quasi-realisme van de politiek der geleidelijkheid blijft steeds meer bij de gang der politieke feiten achter. De inspanning, die voor het voeren van de beslissende strijd om het behoud der Westerse maatschappij nodig is, eist de grootst mogelijke concentratie van alle beschikbare krachten. Het is een illusie, dat deze verkregen zou kunnen worden, wanneer elk land voor zijn eigen economisch evenwicht verantwoordelijk moet blijven. De strijd om het behoud en de opvoering der nationale deviezenreserves zal de gezamenlijke strijd om het behoud onzer samenleving frustreren. De tijd der kleine naties is voorbij.

Er is een tweede systeem, door middel waarvan men kan trachten de economische eenheid te verwezenlijken. Een systeem, dat minder realistisch dan het vorige schijnt, doch het, de feiten in hun totaal verband gezien, in sterkere mate is. Dit systeem stelt de eenheid der monetaire politiek niet aan het eind ener lange periode van geleidelijke ontwikkeling, het stelt haar aan het begin. Men moet de West-Europese naties ontheffen van de plicht hun economische zelfstandigheid alléén te behoeden en dus hun deviezenschat te sauveren. Van alle nationale krachten moeten de deviezenreserves het eerst worden gepoold. Daarvoor is eenheid nodig in het monetair beleid. Het zal niet zo gemakkelijk zijn deze te verwezenlijken, al is het meer de theorie dan

¹⁾ Voor de uitwerking dezer probleemstelling moge ik verwijzen naar een artikel over de West-Europese Unie gepubliceerd in Het Parool van 25 Febr., 2 Mrt en 4 Mrt 1950.

de praktijk, die hier de regeringen scheidt. Doch wanneer deze eenheid niet kan worden verkregen, is bezwaarlijk in te zien hoe zij op ander terrein wel tot stand zal komen in een mate, die voldoende effectief zal zijn.

De internationale prijs- en loonverschillen zullen daarmee niet in een slag zijn opgeheven. En de verzoening der verschillende nationale machtsposities zal een groot probleem blijven. Doch het streven naar integratie zal niet meer worden verwaacht door de alles overheersende noodzaak de nationale betalingsbalans in evenwicht te houden tegenover de Westeuropese lotgenoten. De betalingsbalans zal een gezamenlijk belang zijn geworden tegenover de rest van de wereld.

Dit alles is geen gemakkelijke zaak. Doch de tijd dringt. De integratie van Europa zal nimmer tot stand zijn te brengen op de basis ener economische zelfstandigheid en dus economische verdeeldheid van de hierbij betrokken naties. Hun uitgangspunt zal de in praktijk gebrachte en dus monetair tot uitdrukking komende eenheid van belang moeten zijn. Men zal alle pogingen tot economische sanering en samenwerking moeten blijven voortzetten, doch niet meer met de monetaire eenheid als einddoel maar als uitgangspunt. Het ware realisme ligt niet in de eerste plaats in de erkenning van de kracht der weerstanden, die moeten worden overwonnen, doch in de aanvaarding van de taak, die de praktijk ons onontkoombaar stelt. Want het is ditmaal inderdaad er op of er onder.

's-Gravenhage.

Prof. G. BROUWERS.

VORMT DE LANDBOUW EEN STRUIKELBLOK VOOR DE VERWEZENLIJKING VAN DE BENELUX?

Bij de geleidelijke verwezenlijking van de economische unie van België/Luxemburg en Nederland zijn steeds meer twee kardinale moeilijkheden naar voren gekomen. De ene heeft betrekking op het evenwicht in de betalingsbalans; de andere op de landbouw. Het heeft soms de schijn, dat de moeilijkheden ten aanzien van de landbouw een struikelblok vormen voor de verwezenlijking van de economische unie.

Bij de vrijmaking van het handelsverkeer tussen België/Luxemburg en Nederland bestond eerst een voorsprong in de landbouwsector. Op grond van het bekende protocol van de drie Ministers van Landbouw van 9 Mei 1947 werd reeds in 1947 vrij handelsverkeer toegestaan voor een aantal nader te bepalen agrarische producten. Het aantal was voorlopig nog klein, daar een krappe voorziening van de binnenlandse markten nog geen vrije uitvoer toeliet van alle landbouwproducten. De regeling werd in 1947 alleen nog voor tuinbouwproducten toepasselijk verklaard. Naderhand zijn er ook andere producten in de regeling betrokken o.a. melk, room, boter, kaas, eieren, aardappelen, erwten. Niet onder de regeling vallen bijv. rund- en varkensvlees, granen, oliehoudende zaden en suiker.

Een beperking van de vrijheid van invoer in het land van de partner is gelegen in de bevoegdheid de invoer stop te zetten, indien op de binnenlandse markt de prijzen van de betreffende producten zijn gedaald tot het peil van de autonoom door elk der partners vastgestelde minimumprijzen. Deze veiligheidsclausule werd in het protocol opgenomen om de binnenlandse producenten een zekere mate van bescherming te bieden. Niet voor alle producten zijn van het begin af minimumprijzen bepaald, hetgeen dus wil zeggen, dat voor sommige producten geen behoefte aan deze bescherming werd gevoeld. In de praktijk is gebleken, dat de aandrang tot het instellen

van minimumprijzen van Belgisch-Luxemburgse kant groter is dan van Nederlandse kant.

De toepassing van de minimumprijzeregeling is niet gebaseerd op rechtstreekse invoerverboden bij een daling van de binnenlandse prijs tot de gestelde minimumprijs, maar indirect wordt de invoer beperkt door de invoerprijzen op te trekken tot de gestelde binnenlandse minimumprijzen door het heffen van het prijsverschil ten bate van het invoerende land. De toepassing van het stelsel komt dus neer op het instellen van wisselende invoerrechten. Invoerrechten en economische unie laten zich evenwel slecht met elkaar rijmen. De bedoeling van de afspraak van 9 Mei 1947 was dan ook slechts een overgangsregeling in het leven te roepen, die t.z.t. overbodig zou worden of door een meer omvattende regeling zou worden vervangen. In 1947 stootte deze regeling een eerste bresje in het gecontingenteerde handelsverkeer. De grote invoer van Belgische kersen in Nederland — welke velen zich ongetwijfeld nog zullen herinneren — vormde een eerste zichtbare resultaat van de overeenkomst.

Aanvankelijk was er dus een voorsprong in de agrarische sector. Deze voorsprong is nu evenwel door de ongeconditioneerde vrijmaking van het grootste deel van het overige handelsverkeer veranderd in een achterstand. Het protocol van Mei 1947 is nog steeds van kracht. Uitingen, afkomstig uit landbouwkringen in België en Luxemburg, wijzen er op, dat men de regeling vervat in het protocol van Mei 1947 het liefst als een blijvend element in de economische unie zou willen incorporeren. Dat men bij de toepassing van het protocol van Mei 1947 zelfs nog verder kan gaan met de beschermende maatregelen dan men voor de oorlog zonder economische unie deed, toont de voorgenomen en nu afgelaste Belgische heffing op de invoer van Nederlandse kaas aan. De Belgische kaasproductie is slechts klein. Voor de oorlog werd ter bescherming van de eigen productie niet het binnenlands prijspeil hooggehouden, maar een rechtstreekse subsidie verleend, waardoor dus het verbruik niet werd gedrukt. Dit geschiedt, dat ons nog vers in het geheugen ligt, wijst er op, dat er nog vele weerstanden moeten worden overwonnen, alvorens de volledige economische unie een feit zal zijn.

Welke zijn nu de oorzaken van deze weerstanden en op welke wijze moet een bevredigende oplossing mogelijk worden geacht?

Bij een vergelijking van de prijzen van de landbouwproducten in België en Nederland direct na de oorlog viel op, dat deze in België belangrijk hoger waren dan in Nederland. Dit verschijnsel deed zich trouwens niet alleen in de landbouwsector, voor. Het gehele prijspeil was in België belangrijk hoger dan in Nederland. Voor een groot deel kan dit worden verklaard uit minder stringente prijsbeheersings- en rantsoeneringspolitiek in België, dan in Nederland in de eerste jaren na de oorlog werd toegepast. Door een grotere voorziening van de markt zijn in België de prijzen geleidelijk aan gedaald, terwijl in Nederland de opheffing van rantsoenering en prijsbeheersing gepaard is gegaan met een stijging van de prijzen. Een verstoring in deze gunstige ontwikkeling is veroorzaakt door ongelijke devaluatie in het najaar van 1949.

In tabel I zijn van enige belangrijke producten de Belgische en Nederlandse prijzen naast elkaar geplaatst. Het leek ons hierbij van belang ook de gegevens van voor de oorlog op te nemen.

Opvallend is, dat vóór de oorlog het Belgisch prijspeil van landbouwproducten gemiddeld niet hoger was dan dat in Nederland. In Nederland lagen de granen iets hoger, terwijl in België dit het geval was voor aardappelen, eieren en melk. Was toentertijd een economische unie gesloten, dan zou dit voor de landbouw in zijn geheel in beide landen geen belangrijke veranderingen in de rendabiliteit hebben gebracht.

TABEL I.

Prijzen van enige landbouwproducten, die door de producenten zijn ontvangen (in guldens).

Product	Eenheid	Voor de oorlog (1936—'38)		Na de oorlog			
				Voor de devaluatie (kalenderjaar 1948)		Na de devaluatie- (Jan. 1950)	
		België	Nederland	België	Nederland	België	Nederland
Tarwe	100 kg	7,73	9,42	26,03	21,29	31,29	22,80
Rogge	"	6,25	7,07	23,81	21,06	24,12	24,05
Haver	"	6,36	6,59	24,78	18,51	22,73	24,86
Gerst (winter-)	"	6,21	7,67	23,17	19,84	24,23	28,78
Aardappelen	"	2,66	2,10	10,59	5,50/6,—	11,54	10,50
Suikerbieten	ton	10,26	10,17	50,72	32,—	55,33	37,—
Varkens	kg gesl.gew.	0,56	0,57	3,52	2,05	1,83	1,93
Eieren	100 st.	3,73	3,33	18,52	12,67	14,74	12,—
Melk (omgerekend op 3 pCt vetgehalte)	100 kg	5,71	4,68	21,57	16,60	25,60	17,14

¹⁾ Wintermelkprijs.

Gebruikte koersen:

1936—'38	: 100 fr.	= f 6,322
1948	: 100 fr.	= f 6,053
1950	: 100 fr.	= f 7,60

Bronvermelding:

België

1936—'38/1948/1950 Landbouwtijdschrift.

Voor suikerbieten Mededelingen landbouwwettaché Brussel, n°s 59 (16 Oct.—13 Nov. '49) en 63 (16 Febr.—31 Mrt '50).

Nederland

1936—'38 (tarwe, rogge, gerst — richtprijs; overige (behalve melk) — Landb.verslag; melk — Bond v. Coöp. Zuivelf. Friesland).
1948, 1950 granen — topnotering Groningen.

Na de oorlog laat de zaak zich merkwaardigerwijze geheel anders aanzien. In 1948, toen de toestand in beide landen toch reeds weer in belangrijke mate was gestabiliseerd, lagen de Belgische prijzen van landbouwproducten over de gehele linie belangrijk hoger dan de Nederlandse prijzen. De aardappelprijzen lagen in Nederland wel zeer laag in 1948 ten gevolge van het grote aanbod en de geringe exportmogelijkheden in dat jaar.

Gedurende 1949 en 1950 zijn evenwel de Belgische prijzen (in francs uitgedrukt) van verschillende producten belangrijk gedaald. Dit is het sterkst het geval voor voedergranen, varkensvlees en eieren. In guldens gemeten wordt deze prijsdaling door de koersstijging van de franc t.o.v. de gulden gecompenseerd voor voedergranen, maar bij lange niet voor varkensvlees en eieren. In Nederland is daarentegen in guldens een prijsstijging opgetreden voor de voedergranen. Dit was het gevolg van de vrije binnenlandse prijsvorming bij een beperkte invoer van voedermiddelen. Ook rundvleesprijzen zijn ten gevolge van de vrije prijsvorming in Nederland belangrijk gestegen. Grosso modo krijgen wij de indruk, dat door de prijsdaling in België en de prijsstijging in Nederland de verhouding van het prijspeil van de voornaamste landbouwproducten in Nederland en België na de ongelijke devaluatie weer ongeveer gelijk geworden is aan de verhouding, die voordien bestond. Bij een gelijk devaluatiepercentage zouden de prijspeilen in beide landen elkaar ongetwijfeld dichter genaderd zijn dan nu het geval is.

Belangrijke verschillen kunnen slechts voor drie producten worden geconstateerd, nl. tarwe, suikerbieten en melk. Voor tarwe bestaat er een groot verschil. De tarwe in Nederland moet tegen een nagenoeg vaste prijs worden ingeleverd. Deze prijs ligt veel lager dan de wereldmarktprijs en staat ook in onjuiste verhouding tot de binnenlandse vrije prijzen van de voedergranen. Op de wereldmarkt zijn juist de prijzen van de voedergranen belangrijk lager dan die van de tarwe. Deze onjuiste prijsverhouding werkt dan ook in de hand, dat de tarweverbouw terugloopt, waardoor meer duurdere tarwe moet worden ingevoerd en de verbouw van voedergranen wordt uitgebreid, hetgeen tot een vermindering van de invoer van de goedkopere voedergranen leidt. Dit gaat juist tegen de draad in, van hetgeen uit nationaal-economisch gezichtspunt als voordelig moet worden beschouwd. Een verhoging van de tarweprijs in Nederland zou daarom wenselijk zijn.

De suikerbietenprijs in België is veel hoger dan in Neder-

land. Een dergelijke prijs in Nederland zou buitensporig zijn en stellig tot een zodanige uitbreiding van de suikerbietenverbouw leiden, dat de suikerproductie de binnenlandse behoefte belangrijk zou overtreffen. Het is evenwel waarschijnlijk, dat deze prijs de suikerbietenverbouw in België ook tot het meest rendabele akkerbouwgewas maakt. De belangrijke uitbreiding van het suikerbietenareaal in België van 1948 op 1949 is hiervoor een aanwijzing.

In de dierlijke sector springt de veel hogere melkprijs in België in het oog. Merkwaardig is, dat de eierprijs slechts weinig hoger is dan in Nederland, terwijl de prijs van het varkensvlees zelfs lager ligt. In Nederland heeft de veehouderij een zekere kunstmatige voorsprong op de Belgische door het ter beschikking stellen van het ingevoerde krachtvoer via een rantsoeneringsstelsel tegen lagere prijzen dan gelden voor de binnenslands geteelde voedermiddelen. Voor zover de prijzen van de voedermiddelen gehouden worden beneden de importprijzen is er veel voor te zeggen deze subsidiëring te beëindigen. Voor zover export van dierlijke producten plaatsvindt, wordt in de regel weliswaar de veevoedersubsidie weer in de vorm van heffing afgenomen, maar deze subsidie blijft toch een kunstmatig element in de prijsvorming van dierlijke producten. De subsidie is evenwel niet groot; van de afschaffing er van zou dan ook slechts een geringe kostenverhoging uitgaan.

Daar komt bij, dat de exportpositie van deze belangrijke Nederlandse uitvoerproducten nauwelijks enige prijsstijging toelaat. De huidige rendabiliteit van de veehouderij in Nederland maakt deze trouwens ook niet nodig.

Dat het verschil in prijspeil van de landbouwproducten vooral tot uiting komt in deze drie producten (tarwe, suikerbieten en melk) is o.i. toe te schrijven aan het feit, dat in de Belgische landbouwpolitiek de rendabiliteit van het landbouwbedrijf hoofdzakelijk via deze drie „strategische producten” wordt beïnvloed. De prijzen van de andere producten in België worden hoofdzakelijk door vraag en aanbod bepaald.

Toe is nu het huidige verschil in prijspeil van de voornaamste landbouwproducten in beide landen te rijmen met het feit, dat voor de oorlog er gemiddeld nagenoeg geen verschil bestond? Een tweetal oorzaken kan de verklaring van dit verschijnsel volledig verschaffen, t.w. de verschillende stijging van het loonpeil en de pachten in beide landen. De index van de lonen + sociale lasten in Nederland sluit niet aan op de voor de prijzen genoemde

vooorlogse periode 1936-'38. Daar de lonen en pachten in beide landen in 1939 slechts weinig verschilden met die in de periode van 1936-'38 menen wij over deze onvolkomenheid te mogen heenstappen. Bij de vergelijking van de prijsstijging van deze beide factoren is daarom als basis 1939 genomen.

TABEL II.

Productiekostenindex (1939 = 100)

	België	Nederland
	Jan. 1950	Jan. 1950
Pacht	247	125
Loon + sociale lasten	471	337 ¹⁾

¹⁾ Index volgens C.B.S.-uurlonen: 31 Jan. 1950 : 290.

Verhoogd met sociale lasten:

1939 : 6 pCt

1950 : 23 pCt (incl. duurtetocslag)

Bron België:

Landbouwindeks.

Landbouwtijdschrift Februari 1950.

De pachten zijn in België dus rondweg tweemaal zoveel gestegen als in Nederland, terwijl de loonkosten 40 pCt meer gestegen zijn. Indien de stijging van deze twee factoren in Nederland gelijke tred had gehouden met de stijging in België, zou dit de volgende invloed in gulden per eenheid hebben gehad.

TABEL III.

	Pacht	Loon + sociale lasten	Totaal
Tarwe ..... 100 kg	3,36	2,60	5,96
Rogge	3,83	3,19	7,02
Haver	2,96	2,40	5,36
Gerst	3,38	2,44	5,82
Melk Weidegeb.	2,05	3,36	5,41
Aardappelen (cons.) ..	0,44	0,98	1,42
Suikerbieten ..... 1.000 kg	2,51	5,89	8,40

Merkwaaardig is, dat dooreengenomen de kwantitatieve betekenis van beide factoren niet veel uiteenloopt. Indien men de totale kostenverhoging bij een veronderstelde gelijke stijging van de loonkosten en de pacht optelt bij de huidige Nederlandse prijzen en deze vergelijkt met de Belgische prijzen kan men nagaan in hoeverre er dan overeenstemming in prijspeil bestaat. De Nederlandse prijzen, die dan als uitgangspunt moeten worden genomen, zijn niet de vrije prijzen maar de door de Overheid gegarandeerde richtprijzen. Dit verschil heeft alleen betekenis voor de voedergranen.

TABEL IV.

Vergelijking tussen de prijzen van enige landbouwproducten in België en Nederland in Januari 1950 op basis van een stijging van de loonkosten en de pacht in Nederland gelijk aan die in België (in gulden)¹⁾

	België	Nederland
Tarwe ..... 100 kg	31,29	28,80
Rogge	24,42	27,30
Haver	22,73	23,50
Gerst (winter-)	24,23	25,10
Melk (3 pCt vet) ..... 100 kg/l.	25,60	23,45
Aardappelen ..... 100 kg	11,54	11,90
Suikerbieten ..... 1.000 kg	55,23	45,40

¹⁾ Op de prijs van het varkensvlees en de eieren heeft de pacht geen invloed en heeft de stijging van de loonkosten slechts een geringe betekenis.

Een belangrijk verschil blijft er na deze „correctie” alleen voor de suikerbieten. Overigens is er dooreengenomen weinig verschil in prijspeil overgebleven.

Het verschil in nominaal loonpeil hangt samen met een verschil in de gehele prijsstructuur in België. Waarschijnlijk verschilt het reële loonpeil in beide landen slechts weinig. In een volledige economische unie moet het in

grote lijnen automatisch komen tot een aanpassing van de prijsstructuur over en weer, doordat de Belgische prijzen en lonen dalen of de Nederlandse prijzen en lonen verder stijgen. Een bijzondere factor hierbij zijn nog de subsidies op levensmiddelen in Nederland. Voor de devaluatie was het grootste deel hiervan reeds afgeschaft. Om te grote schokken in het prijspeil te voorkomen zijn de subsidies nadien weer belangrijk toegenomen. Waarschijnlijk is de hoop gevestigd op een daling van de invoerprijzen van tarwe en voedergranen, waardoor een belangrijk deel van de subsidies zou verdwijnen. Het is echter de vraag, of deze prijsdaling spoedig komt. Een belangrijk deel van de subsidies wordt daarnaast uitgekeerd via de consumptiemelk. Hier is zeker geen belangrijke verlaging van de prijs te verwachten. Het wil ons voorkomen, dat het beter is niet langer te speculeren op de toekomst, doch de levensmiddelen subsidies nu af te schaffen. Het gaat hierbij om een bedrag van f 200 à 250 mln. Vondeling¹⁾ heeft berekend, dat de prijsstijging ten gevolge van het afschaffen van de subsidies voor een doorsneegezin van 4 personen met een wekelijks inkomen van f 70 of minder een verlaging van het reële inkomen van 4 à 7 pCt zou meebrengen. Compensatie van directe prijsstijging van de levensmiddelen zou dus rond 6 pCt loonsverhoging vereisen. Bovendien moet rekening worden gehouden met het effect van deze loonsverhoging op de algemene stijging van de kosten van levensonderhoud. Deze indirecte werking zal ook weer enige procenten loonsverhoging met zich brengen. Waarschijnlijk is evenwel met een verhoging van het loonpeil met ongeveer 10 pCt het verstoorde evenwicht tussen prijzen en lonen ten gevolge van de afschaffing der subsidies hersteld.

De uiteenlopende ontwikkeling van het pachtpeil in Nederland en België komt op rekening van het effectieve ingrijpen van de Overheid in Nederland. In Nederland is de stijging van de pachten zoveel mogelijk tegengegaan. Men heeft bewust willen vermijden, dat de pachten en prijzen van de landbouwgronden in de oorlog en na-oorlogse schaarsteperiode te hoog zouden oplopen. De later waarschijnlijk onvermijdelijke teruggang zou veel moeilijkheden kunnen berokkenen. De jaren na de vorige oorlog hebben in deze een goede les gegeven. In België zijn ook wel maatregelen genomen de pachtstijging tegen te gaan. Veel meer dan maatregelen op papier blijken het evenwel niet te zijn geweest. De pachten hebben in België in ruime mate gedeeld van de voorspoed in de landbouw.

In Nederland zijn waarschijnlijk de pachten op de betere gronden wel te laag gehouden. De indruk wint veld, dat bij de huidige prijzen er wel ruimte is voor een zekere pachtstijging op de betere gronden. Deze pachtstijging zou dan evenwel geen prijsverhogend effect op de eindproducten hebben. Verkinderen²⁾ deelt mede, dat „in landbouwmiddelen de opinie overheerst, dat het Belgische land- en tuinbouwbedrijf thans in een crisis is getreden, die deze van het begin der dertiger jaren in scherpte benadert”. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken, dat hier sprake moet zijn van overdrijving. De prijsdaling in België kan echter nog wel enige compensatie vinden in een daling van het sterk opgelopen pachtpeil. Ook op dit terrein zien wij dus in de toekomst een natuurlijke ontwikkeling in de richting van grotere gelijkheid.

De regeling vervat in het protocol van 9 Mei 1947 heeft goed gewerkt in de overgangstoestand. Het is mogelijk, dat deze regeling nog niet geheel kan worden gemist. Een blijvend element in de economische unie behoeft het stellig niet te worden. Daarvoor zijn er fundamenteel te weinig verschillen tussen de positie van de Belgische en de Nederlandse landbouw. In plaats van de nationale

¹⁾ „Het Landbouw-Egalisatiefonds” in „Economisch-Statistische Berichten” van 12 Juli 1950, blz. 552.

²⁾ „De huidige situatie van de Belgische landbouw” in „Economisch-Statistische Berichten” van 24 Mei 1950, blz. 410.

regeling, waarvoor het protocol gelegenheid biedt, zal men evenwel tot Beneluxregelingen moeten komen voor een beheersing van de markten van die producten, die door gebrek aan evenwicht tussen vraag en aanbod de rendabiliteit van de landbouw in het Benelux-gebied in gevaar brengen.

's-Gravenhage.

J. HORRING.

ONTWIKKELING VAN DE BELGISCHE METAALVERWERKENDE NIJVERHEID SEDERT HET EINDE VAN DE OORLOG EN DE, VOORUITZICHTEN.

Reeds van ouds is gebleken, dat in België een aantal gunstige factoren aanwezig is voor een natuurlijke en harmonieuze ontplooiing van de metaalverwerkende nijverheid. De voornaamste grondstoffen, nl. staal en steenkool zijn in voldoende mate in het land aanwezig, evenals een groot potentieel van geschoolde arbeidskrachten, die in staat zijn de productie van technisch hoogstaande producten te verzorgen. Voorts staat een zeer dicht transportnet borg voor een snelle aanvoer van grondstoffen en afvoer van bewerkte producten.

Deze gunstige omstandigheden verklaren, samen met het feit, dat door de snelle bevrijding van het Belgische grondgebied in 1944 een vrijwel ongeschonden productie-apparaat aan het werk kon gaan, in zekere mate de buitengewoon snelle opgang van de na-oorlogse bedrijvigheid der metaalverwerkende nijverheid.

Er is echter nog een tweede oorzaak hiervoor aan te wijzen. Reeds gedurende de oorlog bestonden er in verschillende sectoren plannen tot het doorvoeren van een ingrijpend specialisatie- en rationalisatieprogramma, dat onmiddellijk na de bevrijding dan ook met kracht ter hand werd genomen. In dit verband moeten wij wijzen op een bepaald structureel element van deze industrie.

Zij telt meer dan 2.000 productie-eenheden, die over het gehele land verspreid liggen en waaronder een vergaande taakverdeling voorkomt. Behalve rond 20 zeer grote bedrijven, die tezamen circa 25 pCt van het aantal arbeiders voor hun rekening nemen, is er een groot aantal kleinere metaalverwerkende bedrijven, dat gespecialiseerd is in de productie van slechts enkele artikelen. Meestal zijn dit onderdelen, die uiteindelijk in de een of andere outfit worden geïntegreerd. De kapitalistische doelmatigheid van de industriële concentratie neemt niet weg dat het bestaan van deze talrijke schare van zgn. onderaannemers economisch volledig verantwoord is; het is immers voor een groot deel aan hen te danken, dat de in de jaren 1946 tot en met 1948 zich ophopende orders in zulk een vlot tempo en tegen zulke relatief voordelige prijzen konden worden verwerkt.

Grote bedrijven hebben er immers voordeel bij die deeltaken, die zij zelf slechts zouden kunnen verrichten ten koste van grote technische en financiële offers, hoge vaste kosten en rendementsverminderingen, waardoor het eindproduct onnodig belast wordt, aan andere over te laten.

* *

De na-oorlogse ontwikkeling van de metaalverwerkende nijverheid in België kan, algemeen beschouwd, in drie perioden worden verdeeld. Elk hiervan draagt haar eigen kenmerken, en kan als volgt schematisch worden omschreven:

1. de jaren 1945—1946. Periode van wederaanpassing en bevrediging van de binnenlandse vraag;
2. de jaren 1947—1948. Periode van „full employment” en uitgebreide export;
3. het jaar 1949. Periode van teruggang der bedrijvigheid.

Deze verschillende fasen zullen wij in het nu volgende gedeelte onder de loupe nemen.

1. De jaren 1945—1946.

In tegenstelling tot de meeste andere Europese landen, die nog zware militaire verbintenissen moesten nakomen of nog leden onder een gehele of gedeeltelijke bezetting door de vijand, kon België de tijdsperiode tussen de bevrijding van het grondgebied en de Duitse capitulatie benutten voor een reorganisatie van zijn productie-apparaat. Trapsgewijs voerde de metaalverwerkende nijverheid de omschakeling van oorlogs- naar vrede-economie door. Het productieproces werd omgevormd en afgestemd op de eisen van de nieuw geschapen toestanden, vnl. op de bevrediging van de uitgeputte binnenlandse markt. Dit wil zeggen, dat de bestaande problemen minder van technische en commerciële, dan wel van economische aard waren.

De schaarste-economie maakte gedurende deze periode elke continuïteit van de productie vrijwel onmogelijk. Bijzonder sterk leed de metaalverwerkende nijverheid onder een chronisch gebrek aan siderurgische grondstoffen en een absoluut tekort aan steenkool, daar de binnenlandse contingenteringsstelsels aanvankelijk nog veel te wensen overlieten.

Niettegenstaande deze moeilijkheden en de remmende invloed van prijzenstop en loonconflicten, wist de metaalverwerkende nijverheid de binnenlandse markt te voorzien met een hoeveelheid afgewerkte producten ter waarde van frs 31 mrd.

Vergeleken met het jaargemiddelde 1936—1938 vertoonden personeelsterkte en omzet het volgende beeld.

TABEL 1.

Periode	Personeel		Omzet (in miljoenen frs)		
	Totaal	Uitsluitend arbeiders	Binnenland	Buitenland	Totaal
1936-'38	155.000	135.000	5.650	3.025	8.975
1945	135.100	114.800	10.025	2.540	12.565
1946	188.600	162.400	20.760	4.810	25.570

Bijzondere aandacht werd besteed aan de verzorging van de vraag naar huishoudelijke verbruiksartikelen en aan de wederopbouwprogramma's. De omzet van duurzame verbruiksgoederen beliep rond frs 9 mrd, waarvan o.a.:

4.300 miljoen frs	verpakkingsmateriaal en ander plaatwerk;
600 „ „	gegalvaniseerde en geëmailleerde huishoudartikelen;
600 „ „	verwarming- en kooktoestellen;
600 „ „	radiotoestellen en benodigdheden;
400 „ „	metalen meubelen, bedden, enz.;
400 „ „	ijzerwaren, rolluiken, enz.;
200 „ „	sanitaire installaties;
200 „ „	electrische huishoudartikelen.

Eind 1946 werden de eerste tekenen van de verzadiging der binnenlandse behoeften voelbaar, tezamen met de opkomende buitenlandse concurrentie en de discriminatoire maatregelen, die het buitenland t.o.v. de Belgische producten begon te nemen. In de sectoren verbruiksgoederen traden dan ook ernstige symptomen van economische achteruitgang op.

De productie van de zware metaalbouw vertoonde in deze eerste periode een stijgende curve, dank zij de, in het kader van het herstel van 's lands verkeersnet toegekende, ijzer- en staalcontingenten. Meer dan 50 metalen bruggen werden hersteld en verschillende andere geheel herbouwd. Aan de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen werden rond 200 locomotieven en dieselmotoren geleverd; 10.000 goederen- en personenwagens werden hersteld, 15.000 andere bedrijfsklaar gemaakt, terwijl 10.000 nieuwe wagens werden gebouwd. De Belgische scheepsbouw had de handen vol met het herstel van de beschadigde binnenvaartuigen, en voltooide voorts voor Belgische rekening enkele op stapel staande Duitse orders. Te vermelden is ook de systematische uitvoering van het programma, bekend onder de naam

„Versterking der Electriche Centrales”, volgens hetwelk er jaarlijks 200.000 kWh. moest worden geïnstalleerd.

Andere takken voorzagen in de meest dringende behoeften van de Belgische industrie, en leverden aldus voor rond frs 15 mrd.

Inmiddels hielden de gebrekkige materiaalvoorziening, waarvan reeds eerder sprake was, de beperkte financiële disponibiteiten van het buitenland, de strakke deviezenreglementeringen en de scheefgetrokken bilaterale handelsaccorden de uitvoer van metalen producten op een uiterst laag peil tijdens deze beide jaren, nl. resp. op 30 en 55 pCt van het vooroorlogse. Bovendien was de export zeer onevenwichtig verdeeld over de verschillende categorieën van producten. De beste uitvoerproducten waren getrokken draadproducten, spijkers, werktuigmachines en electro-technisch materieel. Rond 75 pCt van de gezamenlijke uitvoer was op de Europese markt gericht; Nederland en Frankrijk namen samen 50 pCt voor hun aandeel.

2. De jaren 1947—1948.

Tegen het einde van 1946 was in het binnenland, zoals gezegd, de meest dringende vraag bevredigd en raakte de markt met consumptiegoederen verzadigd. Om de industrie draaiende te houden, moest dus worden omgezien naar afzetgebieden buiten de Belgische grenzen.

Er waren in de jaren 1945 en 1946 vele uitrustings- en industrialisatieplannen opgesteld, zodat van de tweede helft van 1946 af een groeiende stroom van orders de weg naar België vond. De relatief hogere prijzen konden dus blijkbaar opwegen tegen de kortere levertermijnen, die de Belgische fabrikanten konden aanbieden.

Een ruimere materiaalvoorziening en de gunstige betalingsbalans, die een geleidelijke credietverlening aan het buitenland tot een beloop van frs 14 mrd mogelijk maakten, stelden de metaalverwerkende nijverheid in staat aan deze vraag te voldoen. In deze tweede fase liep dus vooral de export van metaalproducten aanzienlijk op.

Dit kan met enkele cijfers worden geïllustreerd. Zo vertegenwoordigde de afzet van de metaalverwerkende nijverheid in het buitenland in 1947 en 1948 resp. 15 en 20 pCt van de totale uitvoer der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, tegenover gemiddeld slechts 12 pCt in de periode 1936—1938.

De procentgewijze samenstelling van de uitvoer der metaalverwerkende nijverheid onderging gedurende deze twee jaren een belangrijke wijziging, zoals uit onderstaand tabelletje blijkt.

TABEL 2.

	Gem. 1936-'38	Gem. 1947-'48
Halfproducten en eenvoudige bewerkte producten	38 pCt	31 pCt
Allerlei rechtstreekse verbruiksgoederen	14 „	13 „
Kapitaalgoederen	48 „	56 „
	100 pCt	100 pCt

Uit de achteruitgang van het percentage halfproducten blijkt, dat de Belgische export meer waarde in minder gewicht bevatte, hetgeen erop wijst, dat de uitgevoerde producten technisch op een hoger peil stonden en beter afgewerkt waren en dat er meer arbeidsloon en moderne toebehoren in verwerkt waren dan voor de oorlog het geval was.

Dat sinds de bevrijding een flinke vooruitgang werd geboekt en dat de metaalverwerkende nijverheid haar traditionele functie van exportindustrie bij uitstek opnieuw had opgenomen — 35 pCt van haar productie is namelijk voor uitvoer bestemd —, blijkt duidelijk bij vergelijking van tabel 1 met de onderstaande cijfers.

TABEL 3.

Periode	Personeel		Omzet (in miljoenen frs)		
	Totaal	Uitsluitend arbeiders	Binnenland	Buitenland	Totaal
1947	211.600	181.600	22.350	9.580	31.930
1948	222.900	191.100	24.520	13.310	37.830

Sedert de oorlog onderging de verdeling van de export over de verschillende markten een grondige wijziging. Het aandeel van Groot-Brittannië en China was zeer aanzienlijk teruggelopen, hetgeen gepaard ging met een gevoelige stijging van de uitvoer naar de Scandinavische landen, Zwitserland en ook enigszins naar Portugal.

De onderstaande tabel geeft te zien hoe de rangorde van de voornaamste afnemers zich heeft ontwikkeld.

TABEL 4.

1948	pCt	1947	pCt	Gem. 1936-'38	pCt
Nederland	17,3	Nederland	16,1	Nederland	15,7
Frankrijk	11,9	Frankrijk	13,5	Frankrijk	12,1
Belgisch-Congo	9,5	Belgisch-Congo	6,8	Groot-Brittannië	7,9
Argentinië	6,8	Argentinië	5,3	Belgisch-Congo	7,2
Duitsland	4,9	Zweden	4,7	Argentinië	6,4
Zwitserland	4,4	Zwitserland	3,7	Z.-Afrik. Unie	5,3
Zweden	3,9	Brazilië	3,4	China	4,3
Zuid-Afrik. Unie	3,2	Denemarken	3,3	Brazilië	4,2
Groot-Brittannië	2,5	Noorwegen	3,2	Zwitserland	2,8
Portugal	2,5	Egypte	2,7	Indië	2,4
Brazilië	2,4	Finland	2,6	Zweden	2,3
Denemarken	2,1	Portugal	2,3	Duitsland	2,1
Indische Unie	2,0	Z.-Afrik. Unie	2,3	Egypte	1,8
Finland	1,5	Groot-Brittannië	2,1	Noorwegen	1,6
Egypte	1,4	Indië	2,1	Portugal	1,5
Noorwegen	1,2	China	1,9	U.S.S.R.	1,4
Overige landen	22,5	Overige landen	24,0	Overige landen	21,0

De verruiming van de uitvoermogelijkheden was echter van voorbijgaande aard. De mystiek van de essentiële en niet-essentiële producten had bijna alle landen ter wereld aangetast, terwijl de deviezenschaarste een slogan werd, die diende om er restrictieve en protectionistische practijken achter te verbergen. Vooral de consumptiegoederen voortbrengende sectoren werden hiervan het slachtoffer. In 1948 lag de totale uitvoer van consumptiegoederen dan ook 13 pCt lager dan in 1947, d.w.z. beneden het vooroorlogse peil. De invoer van deze producten kwam echter op de index 120 (1936—'38 = 100) te liggen, d.w.z. 95 pCt boven het peil van 1938.

In de sector halfproducten was het tempo van de afleveringen globaal gesproken bevredigend. Het derde en vierde kwartaal van 1948 gaf echter reeds een gevoelige inzinking ten opzichte van de eerste helft van het jaar te zien, vooral in de sectoren vormstaal- en ijzergietwerk en koud gewalst bandstaal.

Gezien de vele industrialisatie- en wederuitrustingsplannen, die speciale regeringssteun en financieringsfaciliteiten van het Marshall-plan genoten, leefde de sector uitrustingsgoederen in een ware boomperiode. Zelfs de remmende werking, die van de bestaande monetaire problemen uitging, kon gedurende een achttiental maanden deze opmars niet stuiten.

Tegelijkertijd deden zich op de binnenlandse markt meer en meer symptomen van vertraging gevoelen. Tussen het begin en het einde van 1948 steeg het aantal werklozen in de metaalverwerkende nijverheid met 10.000 eenheden, ondanks de voor het buitenland werkende sectoren uitrustingsgoederen, die dankbaar putten uit de verruimde arbeidsmarkt. Zoals wij aanstonds zullen zien, liepen de bestellingen reeds gevoelig terug.

3. Het jaar 1949.

Beschouwt men alleen het omzetcijfer van het jaar 1949, dan krijgt men de indruk, dat de metaalverwerkende nijverheid er nog niet zo slecht voorstond en het klinkt in elk geval paradoxaal van een depressie te spreken. Immers, de verzendingen bereikten in dit jaar nagenoeg frs 40 mrd en kwamen aldus frs 5 mrd boven het gemid-

delde van de voorgaande periode te liggen. Van deze hoeveelheid ging frs 16 mrd naar de uitvoer, d.i. rond 25 pCt van de totale uitvoer der Belgisch-Luxemburgse Economische Unie.

Omgerekend in maandgemiddelden per jaar ziet de vergelijking van de voornaamste facetten der productie er als volgt uit.

TABEL 5.

	1947	1948	1949
	(in miljoenen frs)		
Binnenland:			
Geboekte bestellingen	2.055	1.916	1.648
Omzet	1.863	2.043	1.950
Uitvoer:			
Geboekte bestellingen	1.027	1.281	882
Omzet	798	1.109	1.336

Om zich een juist denkbeeld te vormen van de toestand, moet men niet uitsluitend zijn aandacht concentreren op het cijfer van de afleveringen, doch vooral op dat van de binnenkomende orders. Immers, de metaalverwerkende nijverheid werkt op lange levertermijnen. Doet er zich een depressie voor, dan komt deze vooral in de orders tot uitdrukking, terwijl toch de industrie nog enige tijd kan voortdraaien op de in portefeuille berustende bestellingen.

Welnu, terwijl er in 1948 nog vrijwel evenveel nieuwe orders binnenkwamen als er verzendingen afgeleverd werden, dekten de bestellingen in 1949 slechts 77 pCt van de verzendingen. De sellers' market was dus in een buyers' market omslag.

Terloops zij opgemerkt, dat het gemiddelde aantal arbeiders, vergeleken met het jaar 1948, inmiddels van 181.000 tot 170.000 was geslonken. Eind December 1949 bedroeg het aantal arbeiders minder dan 160.000.

Rekening houdend met de prijsschommelingen, die zich in 1948 en 1949 voordeden, kan de voorgaande tabel ook als volgt worden opgesteld.

TABEL 6.

	Binnenland		Uitvoer	
	Bestellingen	Omzet	Bestellingen	Omzet
	(in miljoenen frs)			
1947	2.300	2.000	1.130	880
1948	1.920	2.040	1.280	1.110
1949	1.650	1.950	880	1.340

Men ziet dus duidelijk, dat op de binnenlandse markt de omslag van de conjunctuur zich voorgedaan heeft vóór 1 Januari 1948, en voor de uitvoer vóór 1 Januari 1949.

Berekent men de maandgemiddelden niet op de gehele jaren doch per kwartaal afzonderlijk, dan komt het tijdstip van de conjuncturomslag nauwkeuriger vast te liggen, nl. op 1 Juli 1947 voor de binnenlandse en op 1 September 1948 voor de buitenlandse markt. De definitieve uitwerking op de omzet zou zich echter pas 15 maanden later, d.w.z. op 1 October 1948, doen gevoelen op de binnenlandse markt, en 8 maanden nadien op de uitvoermarkt.

* *

Vóór het aanbreken van het jaar 1948 was de toestand op de binnenlandse markt dus reeds heel wat slechter dan men op het eerste gezicht zou willen aannemen. Daar komt nog bij dat sinds 1948, en vooral in 1949, de metaalverwerkende nijverheid in eigen land een verbeterde concurrentiestrijd te voeren had ten gevolge van de liberale invoerpolitiek, welke door België werd gehuldigd.

Gaarne lassen wij hier enkele cijfers in omtrent de invoer in België. Om de omvang van de invoer van producten der metaalverwerkende nijverheid in België in een juist licht te plaatsen, moeten de bestaande statis-

tische gegevens enigszins worden gecorrigeerd. Aldus laten wij de invoer van producten, die in België zelf niet worden geproduceerd, alsmede de tijdelijk ingevoerde of voor montage door de Belgische industrie bestemde goederen hier buiten beschouwing, en vergelijken de volgende tabel.

TABEL 7.

	1948	1949
	(in miljoenen frs)	
Bijzondere handel	15.112	15.274
Buitengewone gevallen	5.956	5.293
Gecorrigeerd totaal	9.156	9.981

In dit totaal vertegenwoordigen de halfproducten 5 pCt, de uitrustingsgoederen 70 pCt en de consumptiegoederen 25 pCt.

Beziet men de invoer aan de hand van de landen van herkomst, dan valt in het bijzonder de grote toeneming van de invoer uit Duitsland op. In de nu volgende cijfers hebben wij de buitengewone gevallen, zoals hierboven bedoeld, buiten beschouwing gelaten.

TABEL 8.

	Gemiddelde waarde per maand (in miljoenen frs)		Percentages vergeleken met het totaal bedrag van de invoer van Fabrimetalproducten	
	1948	1949	1948	1949
Verenigde Staten	225	244	29	30
Ver. Koninkrijk	160	173	21	21
Zwitserland	104	101	14	12
Duitsland (Triz.)	42	94	5	11
Frankrijk	92	86	12	10
Nederland	67	60	9	7
Zweden	30	25	4	3
Andere landen	43	49	6	6
	763	832	100	100

De uitvoer van producten der metaalverwerkende nijverheid had in 1949 een brutowaarde van frs 16 mrd, tegenover frs 13,3 mrd in 1948 en frs 9,6 mrd in 1947.

Bij het beoordelen van deze cijfers moet ook hier echter rekening gehouden worden met enkele buitengewone gevallen, zoals de leveringen van hersteld spoorwegmaterieel. Het geldt hier niet alleen een zeer speciale activiteit, die van voorbijgaande aard is, maar de aangegeven uitvoerwaarde ervan omvat niet alleen die van de uitgevoerde reparaties maar tevens de waarde van het oorspronkelijk gehavend materieel.

Om een overzicht te krijgen over de gang van zaken in de uitvoer der metaalverwerkende nijverheid in 1949, moet er dus voorlopig abstractie gemaakt worden van deze buitengewone activiteit en van de waarde der tijdelijk ingevoerde goederen. Het bruto-cijfer van frs 16 mrd wordt dan teruggebracht tot een netto van frs 12,5 mrd. Doet men hetzelfde voor 1948, dan komt men tot frs 11,7 mrd en voor 1947 tot frs 8,5 mrd. De toeneming van de uitvoer van 1948 op 1949 was dus veel minder sterk dan die van 1947 op 1948.

Tabel 9 (zie blz. 600), die de buitengewone gevallen buiten beschouwing laat, geeft een indruk van de wijzigingen, die zich gedurende de depressieperiode hebben voorgedaan in de structuur van de uitvoer der metaalverwerkende nijverheid.

Gezeten moet worden op de voorname plaats, die Nederland in deze uitvoer inneemt. Opvallend is voorts de uitgesproken toeneming van de uitvoer naar Belgisch-Congo en de Oosteuropese landen en de gevoelige daling van die naar Frankrijk en de Scandinavische landen. In de sterlingzone schijnt België zijn positie te handhaven, maar het, tweede halfjaar 1949 was reeds heel wat minder gunstig dan het eerste.

TABEL 9.

Land of groep van landen	In absolute waarde in g. (in miljoenen frs)			Percentage van het totaal van de Fabrimetaluitvoer		
	1947	1948	1949	1947	1948	1949
Nederland	150	208	218	21	21	21
Frankrijk	93	90	73	13	9	7
Scandinavië	97	94	78	14	10	8
Trizone	1	8	16	—	1	2
Oost-Europa	15	33	77	2	3	7
Congo en mandaat-gebieden	50	106	140	7	11	13
Zuid-Amerika	86	128	131	12	13	13
Sterlingzone (totaal)	123	165	160	17	17	15
Andere landen	99	147	148	14	15	14
Totaal	714	979	1.041	100	100	100

Het ligt niet in onze bedoeling hier uitvoerige beschouwingen vast te knopen aan de invloed van het Marshall-plan op de Belgische uitvoer, maar niettemin willen wij enkele overwegingen ten beste geven, die voortspruiten uit de ervaring, opgedaan in de metaalverwerkende nijverheid.

Het is duidelijk, dat het systeem van vooraf vastgestelde trekkingsrechten niet van bijzonder groot nut is voor landen, die ijveren voor terugkeer tot de multilaterale handel en de convertibiliteit der valuta's, door een zeer ruime in- en uitvoerpolitiek toe te passen. Het bevordert integendeel het bilateralisme. Wij hopen dan ook dat men van dit systeem zal afstappen.

De pogingen, die de O.E.E.C. onderneemt om het handelsverkeer vrij te krijgen, hebben aanleiding gegeven tot allerlei discriminatoire-maatregelen ten aanzien van de Belgische producten. Sommige landen, zoals Engeland, Denemarken, Noorwegen, Zweden, Turkije en in de laatste tijd ook Ierland, hebben de invoer uit België gewoon van hun vrijmakingsplan uitgezonderd. Evenwijdig gaat de vrijgave van de invoer dikwijls gepaard met het herstel en zelfs met verhoging van de invoerrechten.

Het is dan ook de wens van de Belgische metaalverwerkende nijverheid, dat de derde Marshall-toewijzing op zodanige wijze wordt verdeeld, dat zij werkelijk via de inwisselbaarheid der valuta's kan bijdragen tot de vrijmaking van het internationaal handelsverkeer.

Vooruitzichten.

Voor de binnenlandse markt stipten wij zojuist aan dat de „crisis” op 1 Juli 1947 met de bestellingen begon. Het volume hiervan verminderde sindsdien met circa 35 à 40 pCt, wat een zeer gevoelig verlies betekent, daar de metaalverwerkende nijverheid maar weinig „speculatieve producten” voortbrengt.

De evolutie van de binnenkomende orders op de binnenlandse markt doet zich voor 1949 als volgt voor:

1e kwartaal	: 5.428 miljoen frs
2e kwartaal	: 4.923 miljoen frs
3e kwartaal	: 4.477 miljoen frs
4e kwartaal	: 4.935 miljoen frs

Rekening gehouden met de seizoeninvloeden en de dalende prijstendentie bleven zij dus ongeveer op gelijk peil, zodat wij mogen hopen, dat de activiteit in 1950 niet verder zal teruglopen en de conjunctuur in een opgaande trend kan omslaan.

Wat de buitenlandse markten betreft mag in het algemeen worden verklaard, dat al deze markten eenzelfde conjunctuurverloop kennen als de onze, doch alleen een weinig later. België en Zwitserland waren immers de eerste landen, die door crisisverschijnselen werden aangetaast. Bijgevolg, wat gebeurt met België in 1950 zal in 1951 eveneens met onze buitenlandse markten gebeuren. In 1949 lag het volume van de bestellingen ongeveer 25 tot 30 pCt onder het normale. Het is dus waarschijnlijk, dat de bestellingen verder zullen dalen, doch met een maximum van 5 tot 10 pCt.

Globaal genomen mag worden voorzien, dat in 1950 het dieptepunt van de crisis zal worden bereikt, wat wil zeggen dat men tegen het einde van het jaar de eerste symptomen van een herlevende bedrijvigheid zal kunnen waarnemen.

Het zij hier opgemerkt, dat de Overheid een dergelijk conjunctuurverloop ten zeerste kan ondersteunen door:

1. het opmaken van een rationele inventaris van haar permanente behoeften. Een samenhangend programma van bestellingen over een periode van verschillende jaren zou een uiterst belangrijke factor van stabiliteit zijn. De overheidsdiensten nemen immers rechtstreeks 25 pCt van onze binnenlandse producten af;

2. het afsluiten van handelsaccorden op lange termijn en het voeren van een brede credietpolitiek in de zin van een belangrijke hulpverlening aan de private financiering door deze in staat te stellen zich te dekken en te vernieuwen. De Belgische metaalverwerkende nijverheid zou aldus haar regelmatig aandeel kunnen krijgen in de industrialisatieplannen, die sommige jonge landen opstellen.

Deze factoren, tezamen met een betere Marshall-verdeling, het initiatief en het dynamisme waarvan de metaalverwerkende nijverheid in België steeds heeft blijk gegeven, alsook de bekende wilskracht van de Belgische arbeidersbevolking zullen, naar wij hopen, de huidige moeilijkheden weten te overwinnen en de nodige voorwaarden scheppen tot een verdere bloei van dit voorname onderdeel der Belgische economie.

-Brussel.

LÉON BEKAERT.

NOGMAALS DE RIJKSDIENST VOOR HET NATIONALE PLAN.

De mondelinge behandeling van het wetsontwerp 1307 Voorlopige Regeling inzake het Nationale Plan en Streekplannen in de Tweede Kamer op 6 Juni 1950 heeft tot gevolg gehad, dat, na enkele verbeteringen, deze Kamer zich met het wetsontwerp heeft verenigd.

Helaas is aldaar niet aan de orde gekomen het hoofdbezwaar tegen het vastleggen van deze bezettingsregeling in een goed Nederlandse wet, nl. dat dit wetsontwerp geheel overbodig is, omdat de bevoegdheden, welke dit wetsontwerp schenkt, in wezen reeds bestaan. Wel werd er echter, evenals bij de schriftelijke behandeling, weer een nieuw argument, thans dat der rechtszekerheid, aangevoerd om aan de klem van dit bezwaar te ontkomen.

Dezerzijds was aangevoerd ¹⁾, dat de bevoegdheden van de Rijksdienst niet geringer, maar eerder groter waren als een streekplan nog slechts in voorbereiding verklaard was. Dan kon de Rijksdienst daarin nog indenken, wat deze op een bepaald moment wenselijk oordeelde. Zou echter het streekplan gepubliceerd en officieel zijn vastgesteld, dan moest de Rijksdienst zich aan de inhoud van dit plan houden. Dit zou dan, zo werd gezegd, de rechtszekerheid ten goede komen.

Voor de logica van dit argument is de Tweede Kamer blijkbaar gewicht. M.i. echter ten onrechte. De rechtszekerheid is al zeer weinig groter geworden, want als de Rijksdienst een bezwaar wil maken, dat niet steunt op een streekplan, dan kan deze dit „bezwaar maken” altijd nog doen steunen op het Besluit van 27 Augustus 1942, waarbij het Nationale Plan in voorbereiding werd verklaard. Zoals bereids is aangetoond ¹⁾, heeft de Rijksdienst reeds meer dan eenmaal op die grond bezwaar gemaakt.

Ook bij aanneming van dit voorlopig wetsontwerp is derhalve voor de Rijksdienst steeds de mogelijkheid opengehouden om bezwaar te maken, als het werk geacht wordt

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 7 en 14 Juni 1950.

in strijd te zijn met wat men zich in het nationale plan denkt. De Minister heeft dit klaarblijkelijk over het hoofd gezien, toen hij zeide: „Wanneer een streekplan er eenmaal is, worden de bevoegdheden van de Rijksdienst voor het Nationale Plan inderdaad minder dan wanneer het plan slechts in voorbereiding is...”

Het argument, hoe zwak ook, heeft echter blijkbaar grote invloed uitgeoefend.

Als tweede nieuwe argument kwam naar voren, dat uitwerking van de inhoud van een streekplan in uitbreidingsplannen moeilijk kan worden afgedwongen zolang het streekplan nog geen rechtskracht heeft.

Hiertegen kan worden aangevoerd, dat, als een ontwerp-streekplan zover is uitgewerkt, dat de inhoud vrijwel vaststaat, Gedeputeerde Staten en de landsregering nagenoeg steeds over voldoende invloed beschikken om, mocht dit nodig zijn, de inhoud van die streekplannen in de uitbreidingsplannen te doen opnemen. Streekplannen mogen dit gemakkelijker maken, maar van zo heel veel belang zijn zij ten deze niet.

Ook dit laatste gloednieuwe argument is derhalve allesbehalve doorslaggevend.

Van niet geringe betekenis is klaarblijkelijk ook geweest het feit, dat de Stichting van den Landbouw het minder opportuun vond het ontwerp af te stemmen. Dat de landbouw meer bescherming zou vinden in een streekplan dan in een uitbreidingsplan als er bijv. op uitstekende tuinbouwgrond huizen moeten worden gebouwd (Loosduinen) of als er op eerste klas landbouwgrond een vliegveld moet worden uitgebreid (Haarlemmermeer en Valkenburg), valt echter wel zeer te betwijfelen.

Mocht Nederland het grote ongeluk overkomen, dat het, volgens de voorstellen van de Commissie van den Bergh, overdoet zou worden met streekplannen, dan weet men inderdaad beter waar men aan toe is. Dan mag, volgens wettelijk voorschrift, niemand meer bepaalde werken t.a.v. de bodem uitvoeren. Ja, die „zekerheid” heeft men. Maar wee dan de burgerij; het is voor een belangrijk deel de zekerheid der ontrechten. Als men de planologen hun gang laat gaan, om een groot deel van het maatschappelijk leven te reglementeren, loopt het zeker fout.

Welke grond heeft men overigens voor het vermoeden, dat het dan beter zal gaan dan thans?

Velen schijnen als axioma te hebben aangenomen, dat het streekplannenwerk zo spoedig mogelijk voortgang moet hebben en voltooid moet worden. Het feit, dat Nederland zo overbevolkt is, vooral in het Westen des lands, dat de bestaansmogelijkheden gaan ontbreken, zou echter er toe moeten leiden, dat allereerst vergroting van deze bestaansmogelijkheden zoveel mogelijk werd bevorderd. Deze kant van de zaak heeft onder de planologen veel te weinig de aandacht.

Maakt men gedetailleerde streekplannen, waarin volgens de Commissie van den Bergh zelfs ook geregeld moet worden het gebruik, dat men van de grond maakt, dan komt er een verstarring over ons land, welke op de ondernemersactiviteit, en daarvan zal het toch zeker moeten komen, fataal moet inwerken.

Zolang er nog geen streekplan is, is er rechtsonzekerheid, zegt men, maar die rechtsonzekerheid, die overigens toch blijft, is nog altijd te verkiezen boven een niet ongemotiveerde vrees voor verstarring van de bestaansmogelijkheden.

Wil men de rechtszekerheid versterken, dan zijn daarvoor andere middelen aangewezen. Laat men dan alle ontwerp-streekplannen ook ter visie leggen bij de Stichting van den Landbouw en bij de diverse Kamers van Koophandel.

Laat de Regering vooral ook die „tal van ontwerp-streekplannen”, die men thans plotseling zo gaarne definitief zou willen laten worden, vooraf, voor men dit ontwerp aanneemt, eens publiceren als voorlopig ontwerp-streekplan. Autoriteiten noch het bedrijfsleven

zijn er mede op de hoogte, hoe die streekplannen er uit zien. Wat daarvan uitlekt doet echter het ergste vrezen.

Vooraf ook vanwege de nieuwigheid van deze materie is het wel zeer gewenst, en zeker als onverhoopt het wetsontwerp 1307 ook door de Eerste Kamer mocht worden aangenomen, dat deze streekplannen, lang voordat hun procedure ter officiële vaststelling een aanvang neemt, bekend worden. Daarbij zou dan mogelijk kunnen blijken, dat tegen facetstreekplannen, die één bepaald onderwerp regelen, bijv. de waterwinning, minder bezwaar bestaat dan tegen de normale streekplannen, die van alles regelen, ofschoon men, ook wat die facetstreekplannen betreft, zeer op zijn hoede zal moeten zijn. Het zou wel eens kunnen zijn, dat de grote geheimzinnigheid, waarmede alles omringd wordt, een begrijpelijke oorzaak heeft.

Vooraf de organisaties van de landbouw en van de industrie zullen het zeker op prijs stellen, als deze eerste streeknetten lang van te voren bekend zijn; dan kunnen er artikelen over worden geschreven, dan kan er over gediscussieerd worden en dan kunnen de bedrijfsgenoten er zich een oordeel over vormen. Degenen, die thans streeknetten zo dringend nodig achten, weten op geen stukken na wat deze zullen inhouden. Zij kopen een kat in de zak en gaan daarmede reeds van te voren accoord.

Ontstellend is echter, dat in het wetsontwerp 1307 precies het tegenovergestelde gebeurt van wat noodzakelijk zou zijn.

In plaats, dat omtrent deze zo ingrijpende maatregelen zo ruim mogelijk publiciteit wordt betracht, wordt in artikel 35 (nieuw) een regeling voorgesteld om streeknetten zo snel mogelijk van kracht te doen worden. En dit ondanks het feit, dat het practisch niets uitmaakt of een streekplan slechts in een vergevorderd stadium van voorbereiding is, of dat het officieel is vastgesteld en goedgekeurd.

Blijkens de Memorie van Toelichting op dit artikel menen de ondertekenaars te kunnen voorstellen om enkele streekplannen, na de bevrijding vastgesteld doch nog niet goedgekeurd, langs een „eenvoudige weg” te doen krachtig.

De ondertekenaars zeggen, dat dit acceptabel moet worden geacht „omdat de volgens de Derde Uitvoeringsbeschikking gevolgde procedure, welke gevolgd zou moeten worden, materieel vrijwel geheel gelijk was aan die, welke in het wetsontwerp voor de toekomst wordt voorgeschreven”. Dit is echter niet meer zo, nu de Tweede Kamer deze procedure zo ingrijpend heeft gewijzigd. Juist nl. om belanghebbenden meer rechtszekerheid te geven, is de vaststelling van streekplannen niet, zoals het wetsontwerp aangaf, aan Gedeputeerde Staten opgedragen, maar aan de Provinciale Staten, waardoor er een openbare schriftelijke en mondelinge behandeling is bijgekomen.

Deze procedure verschilt van die der Derde Uitvoeringsbeschikking derhalve zeer aanmerkelijk.

Vooraf moest, volgens de Derde Uitvoeringsbeschikking, het ontwerp voor een streekplan gedurende twee maanden ter visie worden gelegd. Gedurende drie maanden na de ter inzage legging kunnen schriftelijke bezwaren tegen het streekplan worden ingediend.

Ondanks dat vaststelling en goedkeuring van streekplannen voorlopig practisch geen betekenis heeft, moet voor enige streekplannen incens haastige spoed worden betracht. Artikel 35 spreekt zelfs t.a.v. thans reeds vastgestelde streekplannen niet van twee maanden ter inzage legging maar van slechts drie weken. De termijn om bezwaren in te dienen wordt in dit artikel zelfs teruggebracht van drie maanden tot één maand.

Ook t.a.v. nog niet „vastgestelde” streekplannen moet blijkbaar spoed worden betracht. De Memorie van Antwoord zegt nl.: „... de voorbereiding van tal van streekplannen is in een dusdanig stadium, dat, onmiddellijk nadat dit ontwerp kracht van wet zal hebben gekregen, tot vaststelling kan worden overgegaan”.

In plaats, dat men de rechtszekerheid van de Nederlandse burgerij vergroot, ontstaat het gevaar, en dit totaal onnodig, dat op een zeer critiek punt, voordat hun betekenis tot de belanghebbenden is doorgedrongen, „tal van streekplannen” van kracht worden.

De belanghebbenden zullen zich, zover is, overrompeld gevoelen. Mede hierom is dit wetsontwerp niet acceptabel te achten. Het oordeel moet daarom luiden: onnodig en zeer gevaarlijk.

Laat men die „tal van streekplannen” eerst eens publiceren, dan kan men althans beoordelen of dit streekplannenwerk inderdaad bevorderd moet worden. Voordat men wetten maakt over streekplannen, moet eerst ons volk weten wat streekplannen zijn.

Leiden.

P. G. KNIBBE.

INGEZONDEN STUK.

DE WONINGVERDELING.

Ir H. C. Wesseling te Wassenaar schrijft ons:

Onder deze titel komt in uw nummer van 21 Juni II. een artikel voor van de heer Ir J. S. van Nouhuys. Dit artikel komt tot de conclusie, dat de woningverdeling verstoord wordt door het toewijzen van industriewoningen en dit ten onrechte.

Het is niet volkomen duidelijk, hoe de woningbehoefte is bepaald; men krijgt de indruk, dat zij uitsluitend is gebaseerd op aantallen woningzoekende gezinnen.

Dit is echter geen juiste maatstaf. Als algemene regel moet men stellen de woningen te bouwen, waar mensen het meest nodig zijn. Een overheersend landsbelang is industrialisatie. Men moet dus vooral bouwen waar de industrie personeel kan opnemen. Er is in het algemeen geen reden om met grote, en ten dele onrendabele uitgaven, woningen te stichten, waar geen zich uitbreidende industrie gevestigd is, of geen groot bedrijf wordt opgericht, of om andere redenen geen tekort aan mensen bestaat.

Een gemeente, welke in 1940 voldoende bevolkt was, bijv. voor het landbouwbedrijf of als regionaal centrum met bijbehorende verzorgende bedrijfjes, heeft geen vermeerdering van inwoners, en dus van woongelegenheden, nodig. Slechts herstel van de toestand van 1940 is gerechtvaardigd. Toeneming van de bevolking zou op dergelijke plaatsen leiden tot werkloosheid, tot een te uitgebreide en daardoor verarmende middenstand, enz. Een dergelijke gemeente moet het accres van de bevolking afstoten naar plaatsen waar de werkgelegenheid gunstiger is. Het is economisch ook niet juist daar te trachten geforceerd industrie te trekken en grote uitgaven te doen om terreinen voor industrie aan te leggen. Dat leidt tot verspilling van kostbare landbouwgrond en van geld en allicht ook tot stichting van niet levensvatbare bedrijfjes.

Geheel in afwijking van de conclusie van de heer Van Nouhuys zou ik willen stellen: bij toewijzing van woningen moet men trachten het gehele land als een economische eenheid te beschouwen. Dus, onafhankelijk van gemeentelijke en provinciale grenzen, allereerst daar bouwen, waar de industrie of andere bedrijfstakken personeel kunnen plaatsen. Daar is „het toekomstig woningtekort”, bedoeld in richtlijn a, door de heer Van Nouhuys aangehaald. Daarnaast is het redelijk de plaatsen, waar oorlogsschade is geleden, geleidelijk te helpen aan het aantal woningen, dat er in 1940 was.

Naschrift.

De critiek van de heer, Ir H. C. Wesseling geeft mij aanleiding het volgende op te merken.

De opvatting van de heer Wesseling, zou ten dele kunnen worden onderschreven, indien de cijfers van de woningnood mede een maatstaf zouden zijn voor de werkloosheid. Ze hebben echter niets met elkaar uit te staan. Daar we sinds de bevrijding van een nagenoeg volledige

werkgelegenheid kunnen spreken (en dit in de eerstkomende jaren hopelijk nog het geval zal zijn) en bij de woningverdeling stellig niet met een prognose van de werkloosheid rekening is gehouden, meen ik deze buiten beschouwing te kunnen laten. Ze zal naar haar verschilende geaardheid een afzonderlijk probleem vormen, dat om een afzonderlijke oplossing zal vragen. Alzo verschillen we niet zoveel meer van opvatting.

De uitbreiding van bestaande en de vestiging van nieuwe industrieën zullen zich, afgezien van plaatselijke gemeentelijke grondprijspolitiek, op de juiste plaats voltrekken, indien op zo kort mogelijke termijn de woningnood in alle gebieden naar verhouding gelijk zal worden.

Waar ik schreef, dat „in het economisch leven een ieder zijn taak heeft en de een deze nimmer zal kunnen verrichten, wanneer anderen hem daartoe niet in staat stellen”, kan worden afgeleid, dat ook ik het gehele land als een economische eenheid zie. Naar analogie ziet een industrieel zijn technische en administratieve personeel in zijn bedrijf als een geheel en zo is het mij nog steeds niet duidelijk op welke economische gronden het technische personeel minder van de samenwoning dient te lijden dan het administratieve of omgekeerd.

In de huidige woningverdeling schuilt het niet denkbare gevaar, dat nieuwe industrieën zich daar zullen vestigen, waar de huisvestingsmoeilijkheden het geringst zijn, niettegenstaande andere economische factoren een vestiging elders zouden rechtvaardigen, terwijl voorts werknemers van betrekking zullen veranderen teneinde van de samenwoning te worden verlost.

De contingentering van de woningen is nog van dien aard, dat slechts een geringe en zeer geleidelijke vermindering van de woningnood wordt bereikt. Men zou nu a priori kunnen aannemen, dat incidentele correcties van de orde van grootte of zelfs veelvoudigen van de op de woningnood gebaseerde getallen in het algemeen niet gerechtvaardigd zijn.

Amersfoort.

Ir J. S. VAN NOUHUYS.

AANTEKENING.

DE BRITSE STAALINDUSTRIE EN HET PLAN SCHUMAN.

Tot dusver hebben de politieke aspecten van het plan Schuman sterk de aandacht getrokken; weinig is vernomen omtrent de reacties van de meest bij het plan betrokken Britse industrieën. „The Banker” van deze maand nu, heeft een artikel gepubliceerd, dat het plan Schuman beziet van het gezichtspunt der Engelse staalproducenten uit en in het licht der vooroorlogse ervaringen in de staalindustrie. Aan dit artikel ontleen wij het volgende:

Aan het begin van iedere discussie omtrent de reactie van de Britse staalindustrie op het plan Schuman moet men zich twee dingen voor ogen stellen en wel:

1. dat, afgezien van de vraag, of Engeland zich al dan niet bij de voorgestelde pool zal aansluiten, de Britse zware industrie in ieder geval zal worden beïnvloed door het merendeel der factoren, die de zware industrie op het continent beïnvloeden. Het zou struisvogelpolitiek zijn te menen, dat een daling van de industriële activiteit op het vasteland van Europa voor de Engelse industrie niet van betekenis zou zijn. Het handhaven van full employment in Engeland hangt niet af van de mate, waarin de Engelse ontwerpers van plannen zich van continentale invloeden afzijdig kunnen houden, maar van een handhaving van een hoog niveau der wereldvraag en — althans onder de huidige omstandigheden — van de dollarhulp;

2. dat de problemen, waarvoor de zware industrie zich ziet gesteld, niet gemakkelijk kunnen worden opgelost. De ervaring sedert de eerste wereldoorlog heeft bij de betrokken Engelse industrieën de overtuiging gewekt, dat geen oplossing op lange termijn kan worden gevonden door middel van ongebreidelde concurrentie. De problemen

moeten worden bestreden met overleg, samenwerking en algemene erkenning van de noodzakelijkheid om stabiliteit van productie en prijzen te handhaven. De grote verdienste van het plan Schuman is, dat het een nieuwe stoot heeft gegeven tot deze oplossing en dat het een politiek klimaat heeft gecreëerd, waarin de continentale landen opnieuw een uitweg uit de moeilijkheden kunnen zoeken.

De onder punt 2 genoemde moeilijkheden, die onverbrekelijk met de zware industrie zijn verbonden, zijn versterkt door twee wereldoorlogen. De verdeling van Europa in kleine nationale eenheden, met meer ethnologische dan economische grenzen na de eerste wereldoorlog, had op de Europese staal- en steenkolenproductie een verwoestende uitwerking; Luxemburg, Lotharingen en het Saargebied afgesneden van de directe verbinding met het Ruhrgebied afgesneden en Duitsland werd gescheiden van de ertsleverancier Lotharingen. Hierbij kwam nog, dat chaotische toestanden werden geschapen op de markten voor staalproducten, een verwarring, waaraan de in 1926 opgerichte Europese staalkartel — met enig succes, — een einde trachtte te maken. Deze kartel werd becritiseerd wegens zijn restrictiepolitiek en hoge prijzen, maar hij verminderde toentertijd het aan investeren in de staalindustrie verbonden risico en moedigde zodoende modernisering aan, terwijl de Engelse industrie door buitenlandse concurrentie zo was ondermijnd, dat zij in de jaren dertig onvoldoende was toegerust, niet in staat was te concurreren en zich op de rand van een ineenstorting bevond. Later werd de Engelse industrie door een dreigement met hoge Britse tarieven in de gelegenheid gesteld met de kartel samen te werken en aldus de voorwaarden te scheppen voor nieuwe investeringen. De Engelse staalproducenten menen daarom, dat de ervaring uit die tijd degenen, die de details van het plan Schuman voorbereiden, heeft geleerd, dat het in de eerste plaats nodig is een stabiel niveau van prijzen en productie te handhaven en dat in de tweede plaats de prijzen een voldoende beloning voor de investeringen moeten geven, terwijl zij voldoende speling moeten overlaten voor concurrentie, teneinde een gerationaliseerde en efficiënte industrie te verkrijgen.

Het ziet er naar uit, dat de omstandigheden, waarin deze ervaring kan worden toegepast, weer opdoemen. In de jaren direct na de oorlog, toen de wereldmarkten werden beheerst door een sterke vraag, hielden de „long-term“-problemen der staalindustrie zich bescheiden op de achtergrond. Dit is nu niet meer het geval. Het Rollman-Report, dat de overtollige capaciteit van de Westeuropese staalindustrie in 1953 op 8 miljoen ton schat, geeft de symptomen aan, die in Engeland en in West-Europa reeds enige tijd bestaan. Reeds in de herfst van 1948 ondervonden België en Luxemburg afzetmoeilijkheden; Duitsland zoekt exportmarkten voor zijn toenemende productie en Frankrijk maakt zich zorgen omtrent een verzadigde binnenlandse markt en van dag tot dag toenemende afzetmoeilijkheden in het buitenland. De afschaffing van de controle op de staaldistributie in Engeland is een ander symptoom van de algemene omstandigheid, dat de steeds stijgende productie de vraag heeft ingehaald en dat de laatste niet snel kan worden vergroot. Het Rollman-Report is wellicht iets te pessimistisch, maar de Engelse producenten begrijpen, dat de conclusies van het rapport onmiskenbaar wijzen op het belang van de oplossing van het afzetprobleem.

En dan rijst de vraag, of het plan Schuman de juiste instrumenten zal leveren om dit probleem op te lossen. Men moet niet vergeten, dat de vooroorlogse ervaring met internationale concurrentie, prijsverlagingen, dumping en internationale overeenkomsten de Engelse staalproducent huiverig heeft gemaakt voor voorstellen, die hem de wapenen, waarop hij met overheidshulp momenteel kan rekenen, willen doen neerleggen. Hij wil uiteraard weten, welke offers van hem worden verwacht, wat hij ervoor terugkrijgt en welke garanties er bestaan, dat de

nieuwe voorstellen geen terugkeer betekenen naar de ruïneuze toestanden der jaren twintig. Hij is er van overtuigd, dat er een of andere internationale organisatie nodig is, maar vraagt zich af, of het plan Schuman zodanig kan worden uitgewerkt, dat of het concurrentie-element in zekere zin blijft gehandhaafd en dat alle betrokkenen toch worden gedwongen faire praktijken toe te passen. Kan het plan Schuman behoorlijke prijzen handhaven zonder te veel in te grijpen in de werkzaamheden van de individuele producent, of zal deze slechts een onbetekenende rol mogen spelen?

Ontwikkelingsplannen op lange termijn vereisen zorgvuldige studie en research en de meeste staalproducenten menen, dat de plannen het best kunnen worden voorbereid door hen, die op de hoogte zijn van de markt, die technische ervaring bezitten en de risico's van het bedrijf kennen. Wanneer onder een Europees orgaan stabiliteit aan de markt zou kunnen worden gegeven dan zouden, zo menen de staalproducenten, plannen spontaan worden ontworpen die de rationalisatie van de zware industrie, welke de gehele gemeenschap ten goede zou komen, zouden kunnen garanderen. Wanneer de mogelijkheden van een internationaal orgaan, dat de ontwikkeling moet leiden, worden besproken, dient men niet te vergeten, dat de O.E.E.C. zich met dit probleem heeft bezig gehouden, zij het met weinig succes. Dit gebrek aan succes is een gevolg van de moeilijkheden met het vaststellen van de toekomstige vraag naar staal in West-Europa en daardoor met het vaststellen van de capaciteit van zo'n uitgestrekt gebied. Zelfs wanneer bepaalde capaciteitstargets vast staan moeten nog kostbare studies worden gemaakt om bijv. vast te stellen hoeveel bedrijven overbodig zijn en liquidatie van een bedrijf brengt weer sociale problemen met zich, die zullen moeten worden opgelost, daar anders zelfs het best uitgewerkte programma misloopt. Het plan Schuman erkent ongetwijfeld enkele dezer factoren en biedt de middelen om de problemen, die rationalisatie met zich brengt, op te lossen. De meeste Engelse staalproducenten zijn echter nog steeds van mening, dat de belangrijkste taak, die een of andere internationale organisatie kan volbrengen, is te trachten de voorwaarden, waaronder staal wordt verkocht, te stabiliseren en tevens de noodzakelijke stimuli om de producenten aan te moedigen hun bedrijven te moderniseren, nieuwe bedrijven op te richten op de meest geschikte plaatsen en efficiënt staal te produceren, te garanderen!

Een uitbreidende vraag is ten nauwste verbonden met full employment en geen enkel hoog of super-nationaal orgaan kan full employment garanderen. Hoogstens kan een dergelijk orgaan er toe bijdragen; maar een dergelijke politiek moet samengaan met een gemeenschappelijke actie op een uitgebreider terrein van de betrokken regeringen. Het is duidelijk, dat prijsverlagingen e.d. de basisvraag naar staal heeft belangrijk kunnen veranderen; de vraag naar staal heeft een betrekkelijk geringe prijselasticiteit, maar is zeer gevoelig voor veranderingen in de algemene economische toestand. Geen enkele planning der staalproductie kan één ton staal méér verkopen, tenzij deze productie overeenstemt met de economische politiek op uitgebreider terrein. Prijsverlagingen hebben geen ander resultaat, dan dat orders van het ene bedrijf naar het andere worden verplaatst. In Europa waren kartels en werkgeversorganisaties het logische resultaat van deze redenering, in Amerika was het het zgn. „price leadership“. Een van de taken van het hoge orgaan zal het toezicht op deze marktvergingen moeten zijn. In verscheidene Europese landen worden de prijzen vastgesteld op basis van de kosten, vermeerderd met een behoorlijke winst en de stimulans om efficiënter te produceren kan onder een dergelijk systeem blijven bestaan, vooropgesteld, dat de producent, die met hoge kosten werkt, uiteindelijk zijn bedrijf moet stilleggen. Kortom, het zal een eerste vereiste moeten zijn, die enig internationaal orgaan garandeert, dat zulke

omstandigheden blijven gehandhaafd, want het is heel iets anders om te ontkennen, dat de vraag naar staal in de „short run” zeer elastisch is dan te ontkennen, dat de efficiency van de industrie ingrijpende invloed kan hebben op het algemene economische welvaartsniveau.

Er zijn nog andere prijsproblemen, die aan een beschouwing moeten worden onderworpen. In de eerste plaats, of de prijzen moeten worden vastgesteld „af fabriek” of „inclusief vracht”. In het eerste geval is enige concurrentie mogelijk op grond van de verschillen in vrachtkosten. Men dient echter te bedenken, dat de uiteindelijke consument vraagt naar het goedkoopste en meest efficiënt voortgebrachte product en dat betekent, dat de productievoorwaarden zo moeten worden vastgesteld, dat de producenten zich daar gaan vestigen, waar de productie-kosten, inclusief de vracht, het laagst zijn. Deze voorwaarde kan alleen worden bereikt indien de vrachtabsorptie in het begin wordt beperkt en uiteindelijk wordt afgeschaft.

Tenslotte dient nog iets te worden gezegd omtrent het doel van het plan Schuman: „the supply to all member countries of the basic materials of industrial production on the same terms”. Deze zin kan op verschillende manieren worden uitgelegd, maar over het algemeen wordt verondersteld, dat vnl. het opheffen van handelsbelemmeringen, het afschaffen van „dual pricing” en de gelijkmaking van vrachttarieven worden bedoeld. Hierbij zij opgemerkt, dat met veel van deze discriminerende maatregelen werd begonnen in een tijd van grondstoffenschaarste en dat deze maatregelen in ieder geval spoedig zullen moeten worden veranderd.

Samenvattend kan worden gezegd, dat de staalproducenten zich steeds meer bewust worden van een periode van overproductie. Zij zien hiervoor geen oplossing in de vorm van een supra-nationaal orgaan, dat taken krijgt toebedeeld, die reeds door de gebeurtenissen zijn achterhaald. Zij realiseren zich, dat een internationale organisatie noodzakelijk is en dat de taak van deze organisatie in tijden van overproductie zwaar is, maar zij vragen zich af, of het plan Schuman het mogelijk zal maken de moeilijkheden op te lossen en of het supra-nationale orgaan in staat zal zijn om, zonder een restrictieve politiek te voeren, de noodzakelijke stimuli voor voortdurende modernisering van de industrie te handhaven en toch voor voldoende bescherming van de consument te zorgen.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DEEPZEE-BORINGEN.

In Economisch-Statistische Berichten van 3 Augustus 1949 hebben wij er in ons artikel: „Amerika's Achillespees” aan kunnen herinneren, dat het Amerikaans Hooggerechts-hof ten aanzien van de buiten de Californische kustlijn gelegen oceaangebieden tot de uitspraak was gekomen, dat zij vielen onder de federale jurisdictie en dus niet onder die van een der Amerikaanse Staten, i.c. Californië.

Wij konden daaraan toevoegen, dat thans Louisiana en Texas aan de beurt waren. Daarover waren inmiddels reeds scherpe gedachtenwisselingen ontstaan: „aanvaardings toch van het beginsel der federale inmenging zou de weg vrijmaken voor naasting van alle mogelijke staats-eigendommen of elke willekeurige industrie onder de dek-mantel van de bescherming der nationale veiligheid”.

Het Congres — zo werd verder gezegd — zal nu hebben uit te maken hoever de federale Regering in deze zal kunnen en mogen gaan, terwijl daarbij tevens een felle strijd in het vooruitzicht werd gesteld.

Wij zijn inmiddels een klein jaar verder en thans vernemen wij uit „The Christian Science Monitor”, Boston van 5 Juni II., dat het Amerikaans Hooggerechts-hof ten aanzien van Louisiana en Texas in gelijke geest heeft

beslist als reeds eerder ten aanzien van Californië was geschied.

Het blad geeft dit bericht in de navolgende bewoordingen weer:

„The supreme court has given the federal Government toprights over the oil-rich tidelands off the coasts of Texas and Louisiana”.

Het was te verwachten, dat deze beslissing zó en niet anders zou uitvallen. Wat ons hier in West-Europa eigenlijk het meest verwondert is, dat het blijkbaar in de Nieuwe Wereld nog nodig is, hierover beslissingen van het Hooggerechtshof uit te lokken.

Haarlem.

F. S. NOORDHOFF.

EEN RUSSISCHE DUMPINGPOGING TEN KOSTE VAN HET OOSTELIJK BLOK?

Terwijl in West-Europa stap voor stap een betalingsunie wordt voorbereid om de belangen der Westeuropese landen in de toekomst in gelijke mate te behartigen, heeft Rusland zijn vazalstaten plotseling bevolen zich naar de roebel te richten. Aan dit bevel was een koerswijziging van de roebel van 1 dollar = 5,3 roebel op 1 dollar = 4 roebel voorafgegaan. De landen van het Oostelijk blok lijden, aldus „Der Volkswirt” van 7 dezer, hierdoor een gevoelig verlies. Rusland betaalt nl. voor zijn aankopen, die in principe plaatsvinden tegen de in dollars berekende wereldprijs, een prijs, die in roebels uitgedrukt ca 25 pCt lager ligt dan voor de koerswijziging, terwijl de goederen, die door Rusland aan de vazalstaten worden verkocht, vrijwel niet in prijs zijn gedaald. De voor het Oostelijk blok bestemde uitvoergoederen, zoals katoen, ijzererts, vrachtauto's, industriële halffabrikaten en machines, zijn nl. niet in de, gelijktijdig met de nieuwe koersvaststelling bekend gemaakte, prijsverlagingen begrepen. Slechts landbouwmachines vertonen een geringe daling in prijs.

Daar nu de Sovjet-Unie in de eerste maanden van het jaar door middel van handels- en betalingsverdragen de landen van het Oostelijk blok zo vast aan zich heeft gebonden, dat ca 75 pCt van de totale uitvoer dezer landen naar Rusland plaatsvindt, betekent de goederenruil op basis van de nieuwe roebel, aldus genoemd blad, dat de vazalstaten door Moskou worden geplunderd. Bovendien zijn er tekenen, die er op wijzen, dat Rusland de aldus tegen lage prijzen verkregen goederen weer tegen lage prijzen verder verkoopt. Klaarblijkelijk is hier dus sprake van een eerste poging van een Russische dumpingpolitiek, die is gericht tegen de economie van het Westen en waarvan vooralsnog de vazalstaten in Oost-Europa, de lasten dragen.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

De geldmarkt was de afgelopen week zeer krap, waarschijnlijk mede, doordat de terugstroming van bankpapier van het publiek naar de banken na de ultimo minder groot van omvang is geweest dan waarop de banken hadden gerekend. Dinsdag 18 Juli werd de callgeldnotering verhoogd tot het maximum van 1½ pCt, op welk peil zij verder gehandhaafd bleef. De markt-disconto's kwamen aanzienlijk boven de 1½ pCt. Zo werd één en twee maandspapier voor 1½ pCt aangeboden, October-, November- en Decemberpapier voor 1½ pCt, terwijl langere termijnen 1½⁹/₁₆ pCt noteerden. Er was echter zo weinig vraag aan de markt, dat zelfs een beroep werd gedaan op de circulatiebank, die volgens haar weekstaat op 17 Juli reeds een bedrag van 17 mln had gediscoteerd tegen het officiële disconto van 2½ pCt.

De kapitaalmarkt.

De aandelenmarkt kwam gedurende de verslagweek op een hoger niveau; de verbetering strekte zich, zoals duidelijk uit onderstaand staatje blijkt, vrijwel over alle sectoren van de markt uit. Meer vertrouwen in de militaire en politieke situatie enerzijds, en het besteden van meer aandacht aan de inflatoire kansen anderzijds vormden hiervan de oorzaak.

Op Vrijdag stond de inschrijving open op f 16 mln nieuwe aandelen Kon. Ned. Hoogovens. Hoewel ook in dit geval de emissie een succes werd in die zin, dat er nog kopers te vinden waren voor de claims, was de claimprijs zo laag, dat de nieuwe aandelen op ca 112 pCt uitkwamen (koers oude aandelen op 23 Juni 153 pCt, op 31 December 197 pCt). Gebrek aan liquide middelen bij particuliere beleggers voor nieuwe aandelenbelegging, en tegenzin om op de huidige relatief lage koersen andere effecten met verlies te verkopen om geld voor inschrijving te verkrijgen, speelden hierbij vermoedelijk mede een rol.

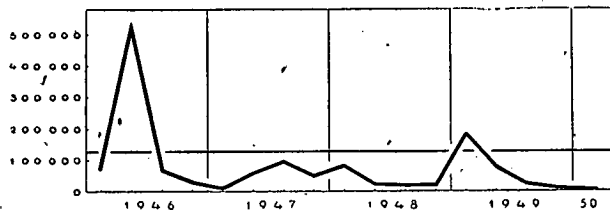
De obligatiemarkt vertoonde voor het eerst sinds geruime tijd een daling, welke verband hield met aanbod van Nederlandse staatsobligaties door de arbitrage in het kader van ruiltransacties met het buitenland.

	14 Juli	21 Juli
Aand. indexcijfers.	1950	1950
Algemeen	139,9	142,4
Industrie	202,8	203,6
Scheepvaart	132,6	138,1
Banken	117,9	119,1
Indon. aandelen	49,5	52,0
Aandelen.		
A.K.U.	167½	167
Philips	210½	215½
Unilever	194½	203½
H.A.L.	140½	145
Amsterdam Rubber	122	128
H.V.A.	114	118
Kon. Petroleum	205½	261½
Staatsobligaties.		
2½ pCt N.W.S.	80	79
3-3½ pCt 1947	98 ⁵ / ₁₆	97 ⁷ / ₈
3 pCt Invest.certif.	99 ¹ / ₁₆	98 ¹ / ₈
3 pCt Dollarlening	95	96 ⁷ / ₈

GRAFIEK.

Aantal verloren arbeidsdagen door werkstakingen en uitsluitingen in Nederland.

(per kwartaal)

De horizontale lijn geeft aan het kwartaalgemiddelde van 1928 t/m 1939. Bron: C.B.S.

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt- en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij resp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Voorschotten in rek.crt (incl. bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.788	100.816	153.109	2.744.151
12 Juni '50	884.464	101.506	970.268	142.304	2.824.067
19 Juni '50	884.601	102.054	1.062.126	140.296	2.802.363
26 Juni '50	884.726	142.282	960.376	143.781	2.817.746
3 Juli '50	884.829	164.361	926.674	153.252	2.910.922
10 Juli '50	884.960	165.574	978.672	141.907	2.868.746
17 Juli '50	885.110	236.067	937.442	73.474	2.865.182
24 Juli '50	885.228	280.296	942.536	91.382	2.859.255

Data	Saldo in rekening courant					
	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde circul. banken	Anderen vrije saldi
30 Dec. '46						
12 Juni '50	456.186	794.635	2.331	26.724	466.774	607.013
19 Juni '50	456.009	794.635	2.331	51.628	471.711	690.479
26 Juni '50	414.868	872.652	2.277	34.765	403.032	647.876
3 Juli '50	248.907	911.425	1.735	27.873	482.330	618.556
10 Juli '50	271.715	911.425	1.732	47.129	486.798	641.553
17 Juli '50	303.352	911.425	1.727	47.035	514.942	555.248
24 Juli '50	425.135	914.233	1.221	42.110	507.113	523.528

BANK VAN ENGELAND.
(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en zilveren munten
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
28 Juni '50	0,4	1.349,4	1.350	1.293,9	56,5	6,5
5 Juli '50	0,4	1.349,2	1.350	1.302,6	47,3	6,5
12 Juli '50	0,4	1.349,3	1.350	1.308,4	41,9	6,6

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
28 Juni '50	513,8	15,4	35,4	609,5	11,9	209,0	292,1
5 Juli '50	537,6	23,1	24,0	620,8	13,4	217,9	292,4
12 Juli '50	553,4	18,2	24,5	626,5	18,6	228,7	282,9

NATIONALE BANK VAN BELGIE.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Goudvoorraad	Vorderingen o. b. buitenl. i. v. m. betalingsacc.	Tegood op het buitenland	Handelspapier op Belg. en overheidseffecten	Voorschotten op overheidfondsen	Deel- en pasmunt
16 Sept. 1948	28.136	11.042	427	9.986	303	414
15 Juni 1950	29.566	8.782	1.162	10.919	305	351
22 Juni 1950	29.415	7.629	850	10.512	219	335
29 Juni 1950	29.058	8.295	813	11.907	314	307
6 Juli 1950	28.985	8.370	597	13.730	557	270
13 Juli 1950	28.598	8.368	656	14.228	634	263

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa	Bankbiljetten in omloop	Rekening courant saldi.		
				Schatkist	Buitenlandse banken	Totaal
16 Sept. 1948	657	91.729	81.568	22	2.425	6.251
15 Juni 1950	1.051	93.644	85.166	131	1.663	4.568
22 Juni 1950	1.054	93.472	84.937	71	1.858	4.523
29 Juni 1950	1.058	95.287	86.132	114	1.620	5.064
6 Juli 1950	1.062	96.870	88.173	39	1.670	4.624
13 Juli 1950	1.079	96.868	88.313	38	1.789	4.529

OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN ¹⁾.

STAAT I.

Ontvangsten op niet-kolierbelastingen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Mei 1950	Raming jaar 1950
Loonbelasting	70,1	65,2	24,2	71,4	66,9	297,5	560,0
Dividendbelasting	1,6	5,6	2,3	2,0	3,1	14,7	45,0
Commissarissenbel.	0,7	0,6	0,2	0,8	0,3	2,6	6,5
Vereveningsheffing	24,2	24,6	8,7	25,5	22,9	106,0	210,0
Rechten op de invoer	28,4	26,9	34,7	30,5	41,4	161,9	300,0
Statistiekrecht	0,7	0,8	1,2	0,9	1,0	4,6	7,0
Bijzond. Wijnbelasting						0,0	0,0
Accijns op zout	0,3	0,2	0,2	0,4	0,2	1,3	7,0
Accijns op gedistilleerd	7,5	6,7	8,3	7,2	7,5	37,1	90,0
Accijns op bier	1,1	1,2	1,2	1,4	1,3	6,2	16,0
Accijns op suiker	8,4	8,2	8,1	6,8	7,7	39,2	80,0
Accijns op tabak	24,1	19,2	24,4	15,1	19,5	102,4	190,0
Belast. op gouden en zilveren werken	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,7
Omzetbelasting	86,1	96,2	60,5	86,1	89,8	417,7	800,0
Rechten van zegel ^{*)}	1,3	1,6	1,7	1,6	1,5	7,8	18,0
Rechten van registratie	4,6	2,7	3,3	2,7	3,2	16,6	35,0
Rechten van successie, enz.	5,9	4,8	6,1	5,9	5,3	28,1	65,0
Motorrijtuigenbelasting	2,8	2,9	3,0	8,6	5,6	22,8	40,0
Totaal	267,8	267,6	188,4	267,0	276,0	1.266,8	2.470,2
^{*)} Hieronder begrepen zegelrecht nota's van makelaars en commissarissen in effecten	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5	

STAAT II.

Ontvangsten op kolierbelastingen.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Mei 1950
Inkomstenbelasting	42,2	43,8	62,5	65,8	82,7	296,9
Vermogensbelasting	3,1	3,3	5,3	3,9	6,0	21,5
Vennootschapsbelasting	44,9	51,4	60,1	25,4	22,0	203,8
Grondbelasting ¹⁾	7,8	3,8	1,9	1,2	2,0	16,7
Personele belasting ¹⁾	5,6	6,5	7,8	6,2	7,3	33,3
Ondernemingsbelasting ¹⁾	14,0	17,4	26,7	18,5	29,7	106,2
Totaal	117,5	126,0	164,3	121,0	149,6	678,4

¹⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

STAAT III.

Ontvangsten op buitengewone middelen. Kalenderjaar 1950.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Jan. 1950	Febr. 1950	Mrt 1950	Apr. 1950	Mei 1950	Totaal 1 Jan. 1950 t/m ult. Mei 1950	Raming jaar 1950
Vermogensbelasting	7,3	6,8	5,8	5,1	4,6	29,6	150,0
Vermogensheff. ineens	3,9	3,5	3,4	2,2	2,3	15,3	50,0
Betaald als volgt ¹⁾ :							
uit zekerheidstellingen uit geblokkeerd geld en inschrijvingen Grootboek 1946	0,3	0,4	0,0	1,0	0,0	1,7	
uit overige geconsolideerde staatsschuld met vrij geld	9,7	13,3	4,0	2,0	1,0	30,	
	— 1,7 ²⁾	— 5,8 ²⁾	3,0 ²⁾	3,0	3,0	1,5	
	2,9	2,7	1,6	1,8	2,6	11,6	

¹⁾ Benaderende cijfers.²⁾ Incl. correcties voor voorgaande perioden.

STAAT IV.

Aanslagregeling der kolierbelastingen en buitengewone heffingen ¹⁾.

× f 1 mln

Benaming der middelen	Nog te ontvangen op alle t/m ult. 1949 opgelegde aanslagen per 31 Dec. 1949	In Jan. t/m Mei '50 opgelegde aanslagen boekingstijdvak 1949/1950	In Jan. t/m Mei '50 opgelegde aanslagen boekingstijdvak 1950/1951	Totaal ontvangen in Jan. t/m Mei 1950 op alle opgelegde aanslagen	Nog te ontvangen op alle opgelegde aanslagen per ult. Mei 1950
	1	2	3	4	5
Inkomstenbelasting	549,4	519,5	0,1	296,9	772,3
Vermogensbelasting	29,0	58,2	0,0	21,5	65,6
Vennootschapsbelast.	143,6	10,0	155,7	203,8	85,4
Grondbelasting ²⁾	17,0	0,2	22,5	16,7	22,9
Personele belasting ²⁾	29,7	25,4	0,0	33,3	21,9
Ondernemingsbelasting ²⁾	214,7	160,0	1,5	106,2	269,9
Totaal	983,3	753,3	179,8	678,4	1.238,0
Vermogensaanwasbelasting + vermogensheffing ineens	385		— 22	45	318

¹⁾ Bij deze staat geldt: kolom 1 + 2 + 3 — 4 = 5.²⁾ Incl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.³⁾ Bij de buitengewone middelen komt geen boekingstijdvak voor.⁴⁾ Ten gevolge van afrondingen behoeven de totalen niet met de som der posten overeen te stemmen.

STAAT V.

Vergelijking tussen de ramingen en de aanslagen der kohierbelastingen.

x f 1 mln

Benaming der middelen	Raming jaar 1949	Opgelegd t/m ult. Mei 1950 boekings-tijdvak 1949/1950	Raming jaar 1950	Opgelegd t/m ult. Mei 1950 boekings-tijdvak 1950/1951
Inkomstenbelasting	700,0	539,5	740,0	0,1
Vermogensbelasting	55,0	58,8	60,0	0,0
Vennootschapsbelasting	175,0	365,1	250,0	148,7
Grondbelasting ¹⁾	30,0	27,0	30,0	3,1
Personele belasting ¹⁾	24,0	22,1	24,0	0,0
Ondernemingsbelasting ¹⁾	55,0	98,4	100,0	0,6
Totalen	1.039,0	1.111,0	1.204,0	152,5

¹⁾ Excl. gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor.

TOELICHTING BIJ HET OVERZICHT VAN DE OPBRENGST DER RIJKSMIDDELEN.

Staat I en II.

Deze staten vermelden de werkelijk in elke maand ontvangen bedragen (kasadministratie).

Bij de omzet- en loonbelasting en vereveningsheffing moet de afdracht in principe één maal per kwartaal geschieden, nl. in Januari, Juli en October.

Staat III.

Ook hier zijn de werkelijk ontvangen bedragen vermeld (kasadministratie), terwijl bovendien de wijze van betaling is aangegeven.

Staat IV.

Uit deze staat kan worden afgelezen hoe ver de belastingdienst

is gemoederd met het opleggen van aanslagen en tevens, welk-bedrag nog moet worden ontvangen op reeds opgelegde aanslagen.

De kolommen 2 en 3 betreffen de door de belastingdienst in 1950 opgelegde voorlopige en definitieve aanslagen (debiteuren-administratie).

Een voorlopige of definitieve aanslag inkomstenbelasting 1949 behoort normaliter in het boekings-tijdvak 1949/'50 te worden opgenomen; een — uiteraard voorlopige — aanslag inkomstenbelasting 1950 in het boekings-tijdvak 1950/'51.

Staat V.

Deze staat maakt een vergelijking mogelijk tussen de in totaal t/m einde van de maand opgelegde aanslagen en de raming. In deze staat zijn — in tegenstelling met staat IV — de aanslagen in de grondbelasting, personele belasting en ondernemingsbelasting vermeld exclusief de gemeentelijke en provinciale opcenten, resp. vermenigvuldigingsfactor, daar deze laatste ook niet in de raming zijn opgenomen.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	15 Juli 1950	7 Juli 1950
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 294.446.903,41	f 249.925.320,63
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 16.212.327,57	„ 13.820.948,18
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 321.686.648,34	„ 282.964.163,51
Voorschotten op ultimo Juni, resp. Mei '50 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op:		
V.S. Indonesië	„ 53.455.002,15	„ 53.455.002,15
Suriname	„ 12.354.231,41	„ 12.634.316,41
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 524.907.051,73	„ 516.352.276,35
Verplichtingen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V., verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	f 2067.691.000,—	„ 2062.698.500,—
Schatkistbiljetten in omloop	—	—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1350.000.000,—	„ 1350.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) / 5.486,2 mln w.o. 245 mln Breton Woods / 1.245 mln	„ 4241.200.000,—	„ 4244.100.000,—
Daggeldleningen	—	—
Munbiljetten in omloop	„ 138.262.268,50	„ 138.133.939,50
Schuld op ultimo Juni resp. Mei 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 152.344.045,14	„ 141.652.354,73
Schuld in rek. courant aan:		
V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 13.562.034,86	„ 13.509.025,05
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 4.605.612,80	„ 8.249.025,39
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 305.577.167,34	„ 284.447.099,70
Andere staatsbedrijven	„ 6.124,97	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1125.808.982,28	„ 1128.457.882,38

SCHATTING VAN DE WERELDSUIKEROOGST.

(in duizenden tonnen ruwe suiker).

	1937-1938	1939-1940	1946-1947	1947-1948	1948-1949	1949-1950
Beetwortelsuiker:						
Duitsland	2.213	2.579 ¹⁾	987	770	1.283	1.140
Tsjechoslowakije	741	640	592	345	625	620
Polen	562	*)	419	541	682	815
Oostenrijk	157	*)	24	36	48	80
Frankrijk	969	1.144	750	650	950	850
België	240	263	232	136	255	340
Nederland	246	240	235	217	280	375
Denemarken	251	252	212	221	260	300
Zweden	345	311	286	240	287	275
Italië	352	480	270	235	448	495
Ver. Koninkrijk	426	536	600	463	615	500
U.S.S.R.	2.500	2.540	1.000	1.595	1.950	2.350
Totaal Europa (incl. over. landen)	9.680	9.723	6.182	6.416	8.732	9.123
Ver. Staten	1.232	1.575	1.396	1.684	1.173	1.435
Totaal beetwortel-suiker (inclusief andere landen)	11.054	11.455	7.721	7.941	10.049	10.735
Rietsuiker:						
Cuba	3.018	2.816	5.758	5.960	5.146	5.100
San Domingo	419	448	458	415	460	450
Mexico	333	322	531	662	698	730
Ver. Staten	408	464	380	336	430	480
Hawaii	820	850	779	745	850	875
Porto Rico	962	910	971	988	1.140	1.150
Philippijnen	940	961	75	357	650	701
Brits Guiana	196	152	173	164	184	215
Brits West-Ind.	401	347	452	440	617	624
Zuid-Afrika	452	532	424	457	544	500
Australië	810	928	552	605	944	950
Mauritië	314	250	288	345	390	450
Brazilië	985	1.178	1.476	1.535	1.550	1.350
Argentinië	410	539	626	597	557	540
Peru	338	466	405	465	465	480
India en Pakistan	3.240	3.014	3.360	4.010	3.600	3.500
China	500	370	250	350	380	350
Java	1.380	1.600	8	43	250	325
Formosa	1.152	1.140	60	287	620	600
Totaal rietsuiker (incl. andere landen)	18.064	18.285	18.051	19.932	20.638	20.543
Totaal beetwortel- en rietsuiker (incl. andere landen)	29.118	29.740	25.772	27.873	30.687	31.278

Bron: „Records and Statistics”.

¹⁾ inclusief Oostenrijk en Polen.²⁾ opgenomen onder Duitsland.

KON. NEDERL. BOEKDRUKKERIJ
H. A. M. ROELANTS — SCHIEDAM

★ **THE NEW** ★
CHAMBERS'S
ENCYCLOPÆDIA

Just published
In fifteen volumes

**ENTIRELY NEW ★ A WORK OF
 WORLD STANDING AND AUTHORITY**

THE FINANCIAL TIMES, April 24, 1950:
 "..... The editor has had the collaboration of a formidable team of learned men... The history and duties of the Stock Exchange are admirably expounded by Mr. W. T. King, editor of "The Banker". Economics is marked by a contribution full of original thought from Prof. Hayek; and the problems of the International Trade engage the sharp wits of Prof. Harrod. Some first-rate political portraits come from the pen of Mr. G. M. Young....."

COMPLETE f 544,-

Delivery exclusively through the book-trade

★ **Fill in this coupon now!** ★

ORDER FORM

To MEULENHOF & CO N.V. — Beulingstraat 2
 AMSTERDAM

or to your usual supplier.

Please send me:
 Descriptive booklet with full details of the
CHAMBERS'S ENCYCLOPÆDIA..... free
 .....complete set(s) **CHAMBERS'S ENCYCLOPÆDIA**
 at Fl. 544.—

NAME: ..... DATE: .....
 ADDRESS: ..... E.S.I.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten" de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

◆ **Diversen** ◆

PONTIAC

Particulier biedt zijn in prima staat verkerende SEDAN 1947, te koop aan.

Br. ond. nr. E.S.B. 1789, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam

MAAKT GEBRUIK
 VAN DEZE RUBRIEK

◆ **Vacatures** ◆

Moderne keramische grootindustrie in het Westen des lands zoekt in verband met uitbreidings- en nieuwbouwplannen ter uitbreiding der directie

ALL-ROUND INGENIEUR

met ruime bedrijfservaring in massafabricage. Middelbare leeftijd. Uitvoerige eigenhandig geschreven brieven onder no. E.S.B. 1786, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
DEPARTEMENT BEDRYFSEKONOMIE

Aansoeke word ingewag van behoorlik gekwalifiseerde persone vir die pos van Senior Lektor in die Bedryfsekonome. Die salarisskaal aan die pos verbonde is £ 780 x 40 : 940, plus 'n tydelike lewenskostetoelae wat tans ongeveer £ 50 per jaar vir ongetroudes en ongeveer £ 200 per jaar vir getroudes bedra. 'n Hoër aanvangsalaris zal oorweeg word indien die aangestelde persoon se kwalifikasies en ervaring dit regverdig.

Die vak moet deur medium Afrikaans gedoseer word.

Sollisitasies vir bogenoemde vakature, vergesel van volledige besonderhede in verband met akademiese kwalifikasies, publikasies, ervaring, ouderdom, ens., moet die ondergetekende bereik vóór 31 Augustus 1950.

J. C. V. Breytenbach.
 REGISTRATEUR

Grote Importmaatschappij te 's-Gravenhage
 zoekt een

LEIDER

voor haar administratie

Alleen prima krachten welke in een overeenkomstige functie met succes werkzaam zijn geweest, gelieven te reflecteren. Eigenhandig geschreven brieven met vermelding van levensloop, behaalde diploma's en laatstgenoten salaris onder No. E.S.B. 1788, Bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

**Economisch - Statistische
 Berichten**

Adres voor Nederland: Pieter de Hoofstraat 5, Rotterdam (W).
 Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
 Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Ekonomie, 14, Universiteitstraat, Gent.
 Abonnementen: Pieter de Hoofstraat 5, Rotterdam (W).
 Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar, voor België/Luxemburg f 28,— per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures" en „Beschikbare krachten" f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder oppaaf van redenen te weigeren.